

ความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของ
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ

วิสัยภรณ์ ศรีทองเทศ

GRAD VRU

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

พ.ศ. 2558

SATISFACTION TOWARDS NON-FORMAL BASIC EDUCATION OF THE
COMMUNITY LEARNING CENTERS IN HUATAPAN DISTRICT,
AMNAT CHAREON PROVINCE

VILAI PORN SITHONGTET

GRAD VRU

AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF EDUCATION
IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION
GRADUATE SCHOOL
VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY
UNDER THE ROYAL PATRONAGE PATHUM THANI

2015

ใบรับรองการค้นคว้าอิสระ
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

ชื่อเรื่องการค้นคว้าอิสระ ความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้
ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ
ชื่อนักศึกษา วัลย์ภรณ์ ศรีทองเทศ
รหัสประจำตัว 53K54650101
ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา การบริหารการศึกษา

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ
..... ประธาน ประธาน
(อาจารย์ ดร.ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์) (รองศาสตราจารย์ ดร.อรสา จรุงธรรม)
..... กรรมการ กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา โชติสุกานต์) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัณฑ์ทัตย์ คลังพหล)
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา โชติสุกานต์)
..... กรรมการและเลขานุการ
(อาจารย์ ดร.ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์)
..... ผู้ทรงคุณวุฒิ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภิเชก จันทรเอี่ยม)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรธนิภักดิ์ ศิริโวหาร)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 10 เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๘

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

ชื่อเรื่องการค้นคว้าอิสระ	ความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ
ชื่อนักศึกษา	วิไลภรณ์ ศรีทองเทศ
รหัสประจำตัว	53K54650101
ปริญญา	ครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา
ประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ	อาจารย์ ดร.ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์
กรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา โชติสุกานต์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 232 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยการทดสอบด้วยค่าที และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
2. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จำแนกตามเพศ พบว่า นักศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า นักศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพานไม่แตกต่างกัน ทั้งในภาพรวมและรายด้าน

Independent Study Title	Satisfaction towards Non-formal Basic Education of the Community Learning Centers in Huatapan District, Amnat Chareon Province
Student	Vilaiporn Sithongtet
Student ID	53K54650101
Degree	Master of Education
Field of Study	Educational Administration
Independent Study Advisor	Dr.Chanchai Wongsirasawat
Independent Study Co-Advisor	Assistant Professor Dr.Suwanna Chotisugan

ABSTRACT

The purpose of this study was: to study and compare the level of satisfaction towards Non-formal Basic Education of the Community Learning Center in Huatapan District, Amnat Chareon Province. The sample included 232 students of the Huatapan Non-formal Education Center enrolled in the second semester of the academic year 2010. The instrument used was a five-point rating scale questionnaire. The statistics used for analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test Independent and One-Way Analysis of Variance.

The findings were as follows:

1. The satisfaction of the students towards Non-formal education management of the community learning center in Huatapan District, Amnat Chareon Province was overall, at the highest level.
2. Overall, the result of the comparison of the satisfaction of the students towards Non-formal education management of the community learning center in Huatapan District, Amnat Chareon Province, classified by gender, indicated that there were significant differences at the 0.05 level.
3. The results of the comparison of the satisfaction of the students towards non-formal education management of community learning center in Huatapan District, Amnat Chareon Province, classified by level of education, indicated that there were no significant differences.

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาให้คำปรึกษาช่วยเหลือและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนสำเร็จสมบูรณ์อย่างดีจากอาจารย์ ดร.ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวรรณ โขติสุกานต์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและควบคุมการค้นคว้าอิสระ รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ผู้สอนทุกท่าน ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับแนวทางในการศึกษา ค้นคว้า และประสบการณ์อย่างกว้างขวางในการจัดทำการค้นคว้าอิสระฉบับนี้จนสำเร็จ จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ นายเสรี ทิพจรุญ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่มีได้ปรากฏชื่อในการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม และให้ความกรุณาตรวจแบบสอบถาม

คุณประโยชน์ที่เกิดแก่สังคม ชุมชน โดยส่วนรวม ขอมอบแต่ทุกๆ ท่าน ตลอดจนให้กำลังใจแก่ผู้อ่าน และคุณครู อาจารย์ ทุกท่านที่ประสาทวิชาความรู้ จนการดำเนินงานประสบผลสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

วิสัยภรณ์ ศรีทองเทศ

GRAD VRU

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	3
1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	3
1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	4
.....	
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับความขัดแย้ง.....	6
2.2 วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งตามแนวคิดของโรมัส-คิลแมนน์.....	17
2.3 การบริหารความขัดแย้ง.....	19
2.4 ผลที่เกิดจากการบริหารความขัดแย้ง.....	23
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	25
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	31
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	31
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	31
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	32
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	33
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	44
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	44
5.2 อภิปรายผล.....	44

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	46
บรรณานุกรม.....	47
ภาคผนวก.....	52
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	53
ประวัติผู้วิจัย.....	59

GRAD VRU

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสังกัด.....	31
4.1	จำนวนร้อยละและของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ วุฒิทางการศึกษา สังกัดสถานศึกษา.....	35
4.2	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและ บุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการแก้ปัญหาความขัดแย้งของผู้บริหาร สถานศึกษาจังหวัดกระบี่ ในภาพรวมและรายด้าน.....	36
4.3	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการแก้ปัญหาความขัดแย้งผู้บริหาร สถานศึกษา จังหวัดกระบี่ ด้านการเอาชนะ	37
4.4	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการแก้ปัญหาความขัดแย้งผู้บริหาร สถานศึกษา จังหวัดกระบี่ ด้านการร่วมมือ	38
4.5	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการแก้ปัญหาความขัดแย้งผู้บริหาร สถานศึกษาจังหวัดกระบี่ ด้านการประนีประนอม	39
4.6	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการแก้ปัญหาความขัดแย้งผู้บริหาร สถานศึกษาจังหวัดกระบี่ ด้านการหลีกเลี่ยง.....	40
4.7	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการแก้ปัญหาความขัดแย้งผู้บริหาร สถานศึกษา จังหวัดกระบี่ ด้านการยอมให้.....	42
4.8	การเปรียบเทียบ การแก้ปัญหาความขัดแย้งผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดกระบี่ จำแนกตามสังกัดของสถานศึกษา.....	43

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
2.1	กระบวนการของความขัดแย้งตามแนวคิดของฟิลเลีย.....	13
2.2	หน้าต่างโจฮารี.....	15
2.3	กระบวนการในการบริหารความขัดแย้ง.....	20

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	2
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	2
1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	2
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
1.6 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ.....	6
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ.....	17
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน.....	26
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	34
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	40
3.1 ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง.....	40
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	41
3.3 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ.....	41
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	42
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	44
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
4.2 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	51
5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	51
5.2 สมมติฐานของการวิจัย.....	51
5.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	51
5.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	52
5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
5.6 สรุปผลการวิจัย.....	52
5.7 อภิปรายผลการศึกษา.....	53
5.8 ข้อเสนอแนะ.....	55
บรรณานุกรม.....	56
ภาคผนวก	62
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	63
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	65
ประวัติผู้วิจัย.....	70

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	แสดงการเปรียบเทียบทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow และทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg.....	16
3.1	แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแต่ละตำบล จำแนกตามเพศและระดับการศึกษา.....	41
4.1	แสดงจำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพ	45
4.2	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ในภาพรวม.....	46
4.3	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ด้านสถานที่จัดการเรียนการสอน.....	46
4.4	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ด้านครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน.....	47
4.5	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน.....	48
4.6	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ด้านสื่อการเรียนการสอน.....	48
4.7	แสดงการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ จำแนกตามเพศ.....	49
4.8	แสดงการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	50

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	3

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การจัดการศึกษาของประเทศไทย ได้มีการเปลี่ยนแปลงมาโดยลำดับ ที่ผ่านมามีการพยายามเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ แต่ก็ต้องประสบปัญหาหลายด้านจนกระทั่งปัจจุบัน การปฏิรูปจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเกิดขึ้น เนื่องจากมีปัจจัยหลายด้านเป็นแรงผลักดัน ทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาขึ้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 จึงได้กำหนดสาระเกี่ยวกับการจัดการศึกษาไว้ใน

มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้ 1) เป็นการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน 2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังนี้ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง 4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดี และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมสื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษา กล่าวคือ 1) ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด 2) ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษาและมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.) เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนในชุมชนมีบทบาทหน้าที่ให้บริการการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบทุกรูปแบบ ทั้ง การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาพัฒนาอาชีพประเภทต่างๆ จัดกิจกรรมและบริการสื่อการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อบริการประชาชนให้มาศึกษาหาความรู้ตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นการกระจายโอกาสทางการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ (เส้นทางสู่ ศรช. เฉลิมพระเกียรติฯ, 2542)

การศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีบทบาทหน้าที่เป็นผู้ดูแลและรับผิดชอบจัดจัดการศึกษาและกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทุกรูปแบบ ซึ่ง วิลาวัลย์ ศรศิลป์ (2540) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจในการเข้าศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญของผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจด้านการเรียนการสอนในระดับมาก ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจึงต้องศึกษาความพึงพอใจในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง เพื่อสนองตอบต่อนโยบายสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยและสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจในการจัดการศึกษาและสามารถแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลในการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ให้ดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อยอย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขการจัดการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ให้มีคุณภาพตามหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ จำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา

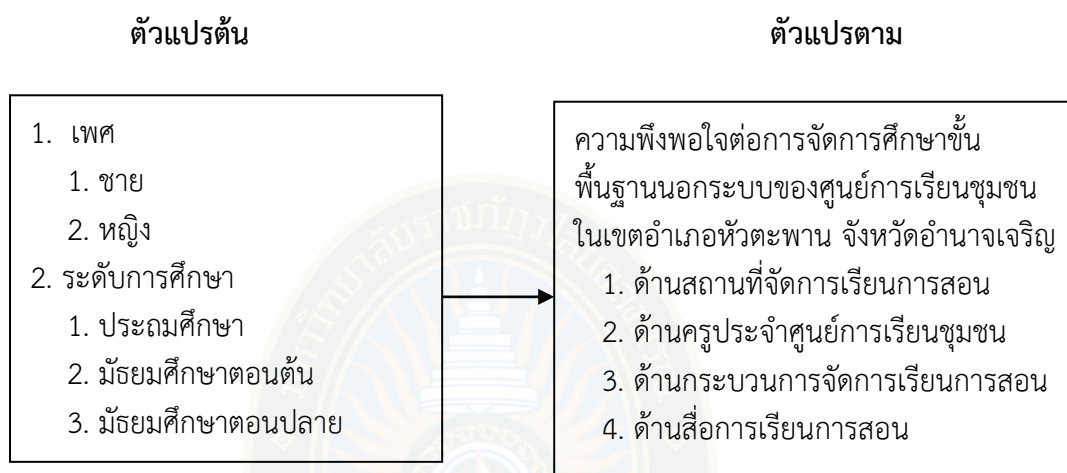
1.3 สมมติฐานการวิจัย

นักศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ที่มีเพศและระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญแตกต่างกัน

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ตามแนวคิด

ของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษามการศึกษานอกโรงเรียน (ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษามการศึกษานอกโรงเรียน, 2542) ใน 4 ด้านคือ สถานที่จัดการเรียนการสอน ด้านครูประจำศูนย์การเรียนชุมชน ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน และด้านสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงเสนอกรอบแนวคิดการวิจัย ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลในการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนชุมชน ให้ดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อยอย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ

1.5.2 เพื่อนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขการจัดการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ ของศูนย์การเรียนชุมชนให้มีคุณภาพตามหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1.6 ขอบเขตของการวิจัย

1.6.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ใน 4 ด้านดังนี้ (ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2542)

1.6.1.1 ด้านสถานที่จัดการเรียนการสอน

1.6.1.2 ด้านครูประจำศูนย์การเรียนชุมชน

1.6.1.3 ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน

1.6.1.4 ด้านสื่อการเรียนการสอน

1.6.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.6.2.1 ประชากร ได้แก่ นักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบศูนย์การเรียนชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 550 คน

1.6.2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (Taro Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 232 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) ตามรายชื่อของนักศึกษา

1.6.3 ตัวแปรที่ศึกษา

1.6.3.1 ตัวแปรต้น

1. เพศ ได้แก่ เพศชาย และเพศหญิง
2. ระดับการศึกษา ได้แก่ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.6.3.2 ตัวแปรตาม คือ ความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านสถานที่จัดการเรียนการสอน
2. ด้านครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
3. ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน
4. ด้านสื่อการเรียนการสอน

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.7.1 ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก ความชอบ ความพอใจ เป็นทัศนคติหรือเจตคติของนักศึกษาศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบที่มีต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ในด้านสถานที่จัดการเรียนการสอน ด้านครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน และด้านสื่อการเรียนการสอน ด้วยใจรัก มีความกระตือรือร้น พยายามตั้งใจทำงานให้บรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพสูงสุด

1.7.2 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมายถึง ศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในชุมชน จัดตั้งขึ้นเพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้ การถ่ายทอด และเป็นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการตลอดจนภูมิปัญญาของชุมชน แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานที่จัดการเรียนการสอน ด้านครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน และด้านสื่อการเรียนการสอน

สถานที่จัดการเรียนการสอน หมายถึง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ และองค์การบริหารส่วนตำบลร่วมกันจัดตั้งขึ้น มีผู้รับผิดชอบดูแลรักษา มีสภาพดี สะอาด ร่มรื่น สวยงาม อยู่ใกล้บ้าน เดินทางสะดวก มีความปลอดภัยสำหรับผู้ใช้บริการ ห้องเรียนเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน และวัสดุ อุปกรณ์ มีความพร้อมและเพียงพอต่อการเรียนรู้

ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ครู ศรช.) หมายถึง บุคลากรที่ทำหน้าที่ประจำอยู่ที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีหน้าที่รับผิดชอบและแนวเกี่ยวกับการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อการจัดการเรียนการสอนและติดตามผลการเรียนรู้ของผู้เรียนสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน จัดการ

เรียนการสอนตรงตามเวลา ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นหรือซักถามปัญหา

กระบวนการจัดการเรียนการสอน หมายถึง ขั้นตอน วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการปฐมนิเทศผู้เรียนก่อนการจัดการเรียนการสอน ระยะเวลาการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสม ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีการเรียนรู้โดยการสาธิตหรือฝึกปฏิบัติเป็นครั้งคราว

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สื่อหนังสือประกอบการเรียนการสอนที่มีจำนวนเพียงพอ สื่อการเรียนการสอนมีความทันสมัยอ่านเข้าใจง่าย มีการใช้สื่อที่มีในท้องถิ่นเช่นแหล่งเรียนรู้ชุมชน มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

1.7.5 นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ของศูนย์การเรียนชุมชนในเขตอำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ

1.7.6 การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่พ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับหรือผู้ที่พลาดโอกาสทางการศึกษา โดยแบ่งการศึกษาเป็น 3 ระดับ ได้แก่ระดับประถมศึกษา รับผู้ที่ไม่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รับผู้ที่ไม่จบระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รับผู้ที่ไม่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3

GRAD VRU

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ โดยศึกษาจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำแนกเป็นหัวข้อต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
 - 2.1.1 ความหมายของความพึงพอใจ
 - 2.1.2 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ
 - 2.1.3 ความสำคัญของความพึงพอใจ
 - 2.1.4 การวัดความพึงพอใจ
 - 2.1.5 ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ
 - 2.2.1 ความหมายของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ
 - 2.2.2 หลักการจัดการศึกษานอกระบบ
 - 2.2.3 แนวคิดในการจัดกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกระบบ
 - 2.2.4 รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
 - 2.3.1 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พ.ศ. 2552
 - 2.3.2 หลักการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
 - 2.3.3 วัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
 - 2.3.4 องค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
 - 2.3.5 แนวทางการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 2.4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 2.4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

2.1.1 ความหมายของความพึงพอใจ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย มีผู้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ดังนี้ อินทิรา วัฒนสิมานนท์ (2534) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่าหมายถึง สภาพความรู้สึกหรือระดับความพึงพอใจซึ่งมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

พิชัย ศรีใส (2534) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่าหมายถึง สภาพความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนการทำงานนั้น อันเนื่องมาจากการสนองความต้องการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

สุภาลักษณ์ ชัยอนันต์ (2540) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่าหมายถึงทัศนคติอย่างหนึ่งที่เป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปร่างได้ การที่เราจะทราบว่าคุณคนมี

ความพึงพอใจหรือไม่ สามารถสังเกตโดยการแสดงออกที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน จึงเป็นการยากที่จะวัดความพึงพอใจโดยตรงแต่สามารถวัดได้โดยทางอ้อม โดยการวัดความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้น และการแสดงความคิดเห็นนั้นจะต้องตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงจึงสามารถวัดความพึงพอใจนั้นได้

สุจินดา ตรีโกศล (2543) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่าหมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือทัศนคติในทางที่ดีของคนที่มีต่อการทำงาน อันเป็นความรู้สึกหรือทัศนคติทางบวกต่อการทำงานและองค์ประกอบที่เป็นสิ่งจูงใจที่มีอยู่ในงานนั้น ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานด้วยความเต็มใจมีความกระตือรือร้น มีความเสียสละ อุทิศร่างกายแรงใจและสติปัญญาในการทำงาน เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ

กชกร ขวดี (2544) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่าหมายถึง ผลจากการได้รับการตอบสนองต่อแรงจูงใจหรือความต้องการของแต่ละคนในแนวทางที่เขาประสงค์

เฉลิมชัย มาตย์เมือง (2544) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่าหมายถึง ความรู้สึกนึกคิดในทางบวกในการตอบสนองความต้องการในด้านร่างกายและจิตใจ

ธีรพล ทะวาปี (2544) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า หมายถึง สภาพความรู้สึกพึงพอใจของคนที่มีต่องานและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน เกิดจากการได้รับการสนองตอบความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจ ก่อให้เกิดความเต็มใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

กุสุมา ลมเชย (2548) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่าหมายถึง ความรู้สึกหรือเจตคติที่ดีต่อการเรียนการปฏิบัติงาน เป็นความรู้สึกหรือทัศนคติที่เป็นไปในทางบวก

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่าหมายถึง ความรู้สึกของคนที่มีต่อการทำงานในทางบวก เป็นความสุขของคนที่เกิดจากการปฏิบัติงาน และได้รับผลตอบแทน คือ ผลที่เป็นความพึงพอใจที่ทำให้คนเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานมีขวัญและกำลังใจ สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการทำงาน รวมทั้งการส่งผลต่อความสำเร็จ และเป็นไปตามเป้าหมายขององค์การ

บุญยิ่ง เทศน้อย (2545) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่าหมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ความรู้สึกพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของคนได้รับการตอบสนองหรือบรรลุจุดมุ่งหมาย ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลง หรือไม่เกิดขึ้นหากความต้องการหรือจุดมุ่งหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง

พัชรี วัชยนิม (2545) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่าหมายถึง การให้ค่าความรู้สึกของคนเราที่สัมพันธ์กับระบบในทัศนะที่เกี่ยวข้องกับความหมายของสภาพ และค่าความรู้สึกของคนที่มีต่อสภาพแวดล้อมซึ่งจะแตกต่างกัน เช่น ความรู้สึกดี-เลว พอใจ-ไม่พอใจ สนใจ-ไม่สนใจ

กาญจนา อรุณสุขรุจิ (2546) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่าหมายถึง การแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นนามธรรมไม่สามารถมองเห็นรูปร่างได้ การที่จะทราบว่าคนมีความพึงพอใจหรือไม่สังเกตโดยการแสดงออกค่อนข้างสลับซับซ้อน และต้องมีสิ่งเร้าต่อความต้องการของคนจึงทำให้คนเกิดความพึงพอใจ

กิลมอร์ (Gillmore, 1997) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่าหมายถึง ผลของทัศนคติต่างๆ ของบุคคลที่มีต่อองค์ประกอบของงานและมีส่วนสัมพันธ์กับลักษณะงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ความพึงพอใจนั้น ได้แก่ รู้สึกมีความสำเร็จในผลงาน รู้สึกว่าได้รับการยกย่อง และรู้สึกว่ามีโอกาสก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน

กูต (Good, 1973) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่าหมายถึง คุณภาพ สภาพหรือระดับความพึงพอใจของบุคคลซึ่งเป็นผลมาจากความสนใจและทัศนคติของคนผู้นั้นที่มีต่อการเรียนในทางบวก

วูดแมน (Wolman, 1988) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่าหมายถึง ความรู้สึกที่มีความสุขเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ตามความต้องการหรือจากสิ่งที่จูงใจ

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก ความชอบ ความพอใจ เป็นทัศนคติหรือเจตคติของคนที่เกิดจากการได้รับข้อมูล รับรู้เห็น เกี่ยวข้องต่อปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ด้วยใจรักมีความกระตือรือร้น พยายามตั้งใจทำงานให้บรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพสูงสุด

2.1.2 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ

องค์ประกอบที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ ได้แก่ สิ่งจูงใจ ซึ่งหมายถึงองค์ประกอบต่างๆ อาจจะเป็นวัตถุหรือสภาวะใดๆ ซึ่งจะเป็นเครื่องช่วยโน้มน้าวจิตใจ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานหน่วยงานนั้นๆ ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้งานนั้นประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือเครื่องล่อใจนั่นเอง

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2533) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจไว้ ดังนี้

1) สัมฤทธิผลของงาน (Achievement) คนเป็นจำนวนมากที่ต้องการความสำเร็จในการทำงาน และพอใจในการมีส่วนร่วมสร้างสรรค์งานที่มีความสำคัญให้แก่บริษัท ถ้าผู้บริหารยอมรับในข้อนี้ก็จะยอมสนับสนุนให้บุคคลได้มีโอกาสประสบผลสำเร็จในการทำงานตามศักยภาพ (Potential) ของแต่ละบุคคล

2) การยอมรับ (Recognition) โดยปกติแล้วคนทุกคน มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการทำงานที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้บริหารแสดงออกถึงพฤติกรรมยอมรับในความคิดหรือความสามารถของบุคคลไม่ว่าจะเป็นคำยกย่องชมเชย หรือการให้ Feedback ที่เหมาะสมจะมีส่วนจูงใจในการทำงานได้มากที่สุด

3) ความก้าวหน้า (Advancement) ความก้าวหน้าในการทำงานเป็นสิ่งที่ทุกคนทำทนายจะทำให้บุคคลนั้นได้มีโอกาสพัฒนาทักษะทำงานอยู่เสมอ

4) ความสนใจ (Interest) หมายถึง การให้บุคคลได้มีโอกาสพัฒนาหรือเสริมสร้างทักษะในการทำงานตามที่เขามีความสนใจหรือให้เขามีโอกาสได้ใช้ความรู้ความสามารถในการทำงานที่เขานับเป็นการจูงใจที่ดีวิธีหนึ่ง

5) ความรับผิดชอบ (Responsibility) สำหรับบุคคลที่มีความสามารถมีไหวพริบ และทักษะในการทำงานที่ดี อยากรที่จะทำงานด้วยอำนาจและความรับผิดชอบของตนเองและจะไม่ชอบถูกบังคับให้ทำงาน

6) การมีส่วนร่วมในการทำงาน (Participation) การเปิดโอกาสให้บุคคลได้มีส่วนร่วมในการทำงานมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นการกำหนดนโยบาย วิธีทำงานตลอดจนการตัดสินใจในการทำงานจะสร้างให้เกิดความรู้สึกผูกพันกับหน่วยงานหรือบริษัท การให้มีส่วนร่วมในการทำงานนี้ จะจูงใจให้บุคคลยอมรับในความสามารถซึ่งกันและกันและมีโอกาสพัฒนาการทำงานเป็นทีมด้วย

ฮาร์ลาร์ (Hallar อ้างถึงใน วิรุฬห์ พรรณเทวี, 2542) ได้อธิบายองค์ประกอบของความพึงพอใจว่า ประกอบด้วย

1) ลักษณะทางสังคม คือ การมีความสัมพันธ์ที่ดีที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในลักษณะของกิจกรรมที่ทำ

2) ลักษณะของกิจกรรมที่ทำ คือ การมีความสัมพันธ์ที่ดีที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ ลักษณะกิจกรรมที่ตรงกับความรู้ความสามารถ ความมั่นคงปลอดภัย การติดต่อสื่อสาร

มาสโลว์ (Maslow, 1970) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการเรียนมีองค์ประกอบหลายปัจจัยด้วยกัน องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของบุคคลในการเรียนมี 7 ประการ ดังนี้

1) ความสมหวังในชีวิต ความสมหวังเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนาให้ตนเองประสบผลสำเร็จในชีวิตการเรียนในแนวทางที่ตนเองพอใจก็จะทำให้เกิดการทุ่มเทความพยายาม กำลังใจในการเรียนนั้นเพื่อให้เกิดประโยชน์และการเปลี่ยนแปลงแก่ตนเองในด้านความคิด ความสามารถ ทักษะและการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

2) ความพึงพอใจในการเรียน ถ้ามนุษย์เราได้เรียนในสิ่งที่เราพอใจก็จะมีความสุขและทำให้ประสบผลสำเร็จ ความพอใจในการเรียนนั้นเกิดผลของการเรียนเป็นที่พอใจ การได้รับรางวัลจากการเรียนหรือครูผู้สอน เป็นต้น สิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้เกิดความพึงพอใจในการเรียน

3) การยอมรับนับถือ มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องการพึ่งพาอาศัยกันถ้ามนุษย์หรือสมาชิกที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง โดดเดี่ยว เขาก็จะเกิดความวิตกกังวล เครียดไม่สามารถเรียนหรือปฏิบัติงานให้บังเกิดผลดีได้แต่ทางตรงข้ามถ้าสมาชิกนั้นเป็นบุคคลที่สังคมยอมรับนับถือและให้ความไว้วางใจ บุคคลผู้นั้นก็ย่อมมีความสุขใจ มีความพึงพอใจต่อการเรียนหรือการทำงานนั้น ให้สำเร็จบรรลุผลที่ตั้งใจไว้ได้

4) ความก้าวหน้า การมีชื่อเสียงเกียรติยศ เมื่อทุกคนเข้ามาเรียนในสถาบันต่างๆ สิ่งที่ทุกคนหวังคือ ความก้าวหน้า หมายถึง เมื่อเรียนจบหลักสูตรแล้วโอกาสที่จะได้รับตำแหน่งหน้าที่ การงานต่างๆ เงินเดือนที่สูงขึ้น รวมทั้งมีโอกาสที่จะเพิ่มพูนความรู้ไปในทางที่สูงขึ้นสิ่งต่างๆ ย่อมเป็นกำลังใจให้มนุษย์เราพร้อมที่จะฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ ในการเรียนหรือการปฏิบัติอื่นๆ ได้

5) ความสนใจ ความสนใจเป็นภาวะที่จิตใจของบุคคลจดจ่อและปรารถนาที่จะรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อนำไปบำบัดความต้องการให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ถ้าบุคคลนั้นมีความสนใจกับการเรียนก็จะทำให้มีความกระตือรือร้น ก่อให้เกิดแรงจูงใจ อยากรที่จะเรียน เมื่อมีแรงจูงใจก็จะเกิดการกระตุ้นซึ่งย่อมจะทำให้การเรียนนั้นมีประสิทธิภาพกว่าการเรียนที่ไม่มีการกระตุ้นเตือน

6) ความเสมอภาค หมายถึง การเท่าเทียมกันในการเรียนของคนในสถาบัน ไม่มีการแบ่งแยกผู้เรียนในระบบนอกระบบหลักสูตรหรือการลำเอียงของอาจารย์ผู้สอนเพราะสิ่งเหล่านี้จะทำลายขวัญในการเรียนของผู้เรียน และจะทำลายความสามัคคีในสถาบันนั้นๆ

7) สภาพการเรียนรู้ หมายถึง สภาพของสถานที่,ครู,กระบวนการจัดการเรียนการสอน สื่อการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการต่างๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถรับความรู้ได้ดีจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบของสภาพของสถานที่ ครู กระบวนการจัดการเรียนการสอน สื่อที่ทำให้ผู้เรียนสามารถรับความรู้ ประสบการณ์ได้เต็มที่ด้วยความเข้าใจไม่เบื่อหน่าย ทำให้เรียนได้ความรู้มากและผู้เรียนพร้อมที่จะร่วมมือด้วยความสนใจ กระตือรือร้นและมีความพึงพอใจกับการเรียน

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของความพึงพอใจในการเรียน เป็นสิ่งที่ครูและผู้เกี่ยวข้องจะต้องคำนึงถึง เพราะว่าการมีองค์ประกอบของความพึงพอใจในการเรียนที่ดีจะสนับสนุนจิตใจให้ผู้เรียนเกิดความพยายามตั้งใจต่อการเรียน ดังนั้น ครูและผู้เกี่ยวข้องจึงต้องหาแนวทางในการเสริมสร้างความพึงใจในการเรียน

2.1.3 ความสำคัญของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกหรือทัศนคติของคนที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด นักวิชาการหลายท่านกล่าวถึงความสำคัญของความพึงพอใจไว้ ที่สำคัญมีดังนี้

สถิต ทิวพุดชา (2546) กล่าวว่า ในปัจจุบันการบริหารของภาครัฐและเอกชน มุ่งสร้างความประทับใจที่ดีให้แก่ประชาชนหรือลูกค้า เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการบริการประชาชนของภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ ความอยู่รอดและผลกำไรในธุรกิจการค้าของภาคเอกชน จึงมุ่งเน้นถึงประสิทธิภาพขององค์การและคุณภาพในการดำเนินงาน โดยคาดว่าจะการบริการประชาชนนั้น เพื่อตอบสนองความต้องการเพื่อให้เกิดความพึงพอใจของผู้รับบริการ

สมรัฐ แก้วถาวร (2546) กล่าวว่า ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ตามกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้เกิดการเรียกร้องคุณภาพสินค้าหรือการบริการจนทำให้ผู้ประกอบการและผู้ให้บริการใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้นและมีการแข่งขันเกิดขึ้นอย่างรุนแรง ดังนั้นผู้ประกอบการหรือผู้ให้บริการต่างพยายามพัฒนากระบวนการบริหารและได้นำกลยุทธ์ทางการตลาดต่างๆ มาใช้เพื่อดึงดูดและรักษาลูกค้าของตนไว้ โดยการทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจและเพื่อรักษาลูกค้าของตนไว้

พรรณภา ดาวตก (2547) กล่าวว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียน คือ คุณภาพของโรงเรียน เป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกสถานที่เรียนของนักเรียนและผู้ปกครองยินดีจะช่วยเหลือโรงเรียนอย่างเต็มที่

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจมีความสำคัญเพราะเป็นความรู้สึกหรือทัศนคติของคนที่มีต่อหน่วยงานหรือองค์การจึงต้องพยายามสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องไว้โดยเฉพาะผู้รับบริการ

2.1.4 การวัดความพึงพอใจ

การวัดความพึงพอใจถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญประการหนึ่งที่หน่วยงาน/องค์กรจะต้องมีการสำรวจอย่างต่อเนื่องเพราะมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของพนักงานหรือผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งวิธีที่ใช้ในการวัดความพึงพอใจที่น่าสนใจ มีดังนี้

วิสิษฐ กิจปรีชา (2541) กล่าวถึงวิธีการที่ใช้วัดความพึงพอใจมี 2 วิธี ดังนี้

1) การให้ค่าคะแนนเดี่ยวแบบกว้างๆ ซึ่งวิธีนี้ไม่มีอะไรซับซ้อน เพียงแต่นักงานถูกขอร้องให้ตอบคำถาม เช่น อาจถามว่าทุกสิ่งทุกอย่างในขณะที่คุณทำงานอยู่ทำให้คุณพอใจหรือไม่

ซึ่งผู้ตอบอาจจะใช้วิธีวงกลมล้อมรอบหมายเลขระหว่าง 1 ถึง 5 โดยให้สอดคล้องกับคำตอบจากพอใจมากที่สุดจนถึงพอใจน้อยที่สุด

2) การให้ค่าคะแนนโดยแยกลักษณะงาน ซึ่งวิธีนี้ค่อนข้างที่จะซับซ้อนเพราะงานจะถูกแยกออกเป็นส่วนสำคัญๆ เพื่อให้คนงานแสดงความคิดเห็น ซึ่งส่วนสำคัญเหล่านี้ ได้แก่ ธรรมชาติของงาน การควบคุมคุณภาพของสภาพแวดล้อม การให้คำแนะนำช่วยเหลือและให้รางวัลตอบแทนและท้ายที่สุดส่วนสำคัญของงานเหล่านี้จะถูกแบ่งย่อยลงไปได้อีก เช่น ความกดดัน ด้านเวลา โอกาสก้าวหน้าด้านอาชีพและความเท่าเทียมกันในการจ่ายค่าตอบแทนโดยแต่ละข้อย่อยเหล่านี้คนงานจะเป็นผู้ให้คะแนนแล้วนำมารวมกันเป็นค่าคะแนนของความพึงพอใจในงาน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544) ได้กล่าวถึงแบบวัดความพึงพอใจไว้ ดังนี้

1) การแบ่งแบบวัดตามลักษณะข้อคำถาม แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1) แบบสำรวจปรนัย เป็นแบบวัดที่มีคำถามและคำตอบให้เลือกตอบโดยผู้ ที่ตอบ ตอบตามที่ตนเองมีความคิดเห็นและความรู้สึกได้ เป็นข้อมูลที่สามารถวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ

1.2) แบบสำรวจเชิงพรรณนา เป็นแบบสอบถามที่ผู้ตอบตอบด้วยคำพูดและข้อเขียนของตนเอง เป็นแบบสัมภาษณ์หรือคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบตอบโดยอิสระ เป็นข้อมูลที่ได้ในเชิงคุณภาพ

2) การแบ่งแบบวัดตามคุณลักษณะของงาน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1) แบบวัดความพึงพอใจในงานโดยทั่วไป เป็นแบบวัดที่วัดความพึงพอใจของบุคคลที่มีความสุขอยู่กับงานโดยส่วนรวม

2.2) แบบวัดความพึงพอใจเฉพาะเกี่ยวกับงานลักษณะของแบบวัดนี้เป็นการวัดความพึงพอใจงานในแต่ละด้านเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า

กานดา จันทร์แย้ม (2546) กล่าวถึง วิธีที่ใช้ในการศึกษาความพึงพอใจมีด้วยกัน 2 วิธี คือ

1) การศึกษาโดยภาพรวม (The Global Approach) เป็นการศึกษาความพึงพอใจในลักษณะของภาพรวมทั้งหมดของงานนั้น การศึกษาส่วนใหญ่เป็นการประเมินความพึงพอใจทั้งหมดของพนักงานที่มีต่องาน

2) การศึกษาเป็นรายด้าน (The Facet Approach) เป็นการศึกษาที่เจาะจงลงไปเป็นรายด้าน เช่น ค่าตอบแทน (ค่าจ้างหรือผลตอบแทนพิเศษ) บุคคลอื่นในการทำงาน (หัวหน้างานหรือเพื่อน ร่วมงาน) สภาพการทำงานและลักษณะของงาน

พิภพ วังเงิน (2547) ได้กล่าวถึงแบบวัดความพึงพอใจไว้ 2 รูปแบบ ดังนี้

1) การวัดความพึงพอใจอย่างรวม มักจะวัดเจตคติที่มีต่องานของผู้ปฏิบัติงาน

2) การวัดความพึงพอใจในด้านใดด้านหนึ่งของงานจะเป็นการวัดเจตคติของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อคุณสมบัติด้านใดด้านหนึ่งของงาน เช่น เงินเดือน สภาพแวดล้อมในการทำงาน การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง การควบคุมบังคับบัญชา

ธัญญา ผลอนันต์ (2547) ได้กล่าวไว้ว่า การวัดความพึงพอใจของพนักงานอาจทำได้หลายวิธี ดังนี้

- 1) สังเกตวิธีที่ง่ายและทำได้ตลอดเวลา คือ การสังเกต ผู้นำจึงควรสังเกตทั้งด้วยตา คือ ดูพฤติกรรมการแสดงออก การกระทำ / หู คือ ฟังเสียงสนทนา เสียงบ่นของพนักงาน
 - 2) สัมภาษณ์ใช้การสัมภาษณ์ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการแต่ต้องวางแผนล่วงหน้า และดำเนินการอย่างมีระบบ จึงจะได้ผลการวิเคราะห์ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง
 - 3) สสำรวจโดยใช้แบบสอบถามที่ออกแบบเพื่อวัดความพึงพอใจของพนักงาน โดยเฉพาะวิธีนี้จำเป็นต้องออกแบบคำถามและวิเคราะห์คำตอบอย่างมีหลักการจึงจะได้ผลที่น่าเชื่อถือ บางครั้งจำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญหรือที่ปรึกษามาช่วยออกแบบและวิเคราะห์ผลให้
 - 4) ข้อมูลศึกษาจากข้อมูลที่มีอยู่แล้ว เช่น สถิติการมาทำงานรวมทั้งขาด สาย ลาป่วย เรื่องราวร้องทุกข์ การฝ่าฝืนระเบียบวินัย รวมไปถึงข้อมูลด้านผลผลิต คุณภาพ ต้นทุน ฯลฯ
- สรุปได้ว่า การวัดความพึงพอใจสามารถกระทำได้ 2 วิธีใหญ่ๆ ได้แก่ การศึกษาโดยภาพรวมและการศึกษาเป็นรายด้าน นอกจากนี้ 2 วิธีดังกล่าว ยังมีเครื่องมือและวิธีการอีกหลายวิธี เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การสำรวจ การใช้แบบสอบถาม การศึกษาข้อมูลที่มีอยู่ เป็นต้น ซึ่งเครื่องมือและวิธีการแต่ละชนิดจะมีข้อจำกัด หรือแนวทางในการใช้ในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นจึงต้องพิจารณาเลือกเครื่องมือ หรือวิธีการให้เหมาะสม เพราะว่าหากผลการวัดหรือการประเมินความ พึงพอใจดีแล้ว ก็จะเป็นเครื่องยืนยันทั้งกับพนักงานหรือผู้ปฏิบัติงานเองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องว่า องค์กรจะยังคงสามารถดำเนินการที่ดีไปได้ในระยะยาวด้วย

2.1.5 ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

นักวิชาการได้พัฒนาทฤษฎีที่อธิบายองค์ประกอบของความพึงพอใจและอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจกับปัจจัยอื่น ไว้หลายทฤษฎี

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ มาสโลว์ (Maslow, 1970)

มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอไม่สิ้นสุด ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจเริ่มตั้งแต่เกิดจนตายโดยความต้องการนั้นจะเปลี่ยนไปเมื่อได้รับการตอบสนองแล้วและความต้องการอย่างอื่น จะเข้ามาแทนที่อีกโดยความต้องการของมนุษย์จะแบ่งออกเป็นลำดับขั้นต่างๆ

Maslow ได้พัฒนาทฤษฎีแรงจูงใจ ซึ่งมีอิทธิพลต่อระบบการศึกษาของอเมริกันมาก ทฤษฎีของเขามีพื้นฐานความคิดว่า การตอบสนองแรงขับเป็นหลักการเพียงอันเดียวที่มีความสำคัญที่สุดอยู่เบื้องหลังพฤติกรรมของคน

Maslow มีความเชื่อว่า คนมีแนวโน้มที่จะมีความต้องการอันใหม่ที่สูงขึ้น แรงจูงใจของคนมาจากความต้องการ การแสดงออกของคนมุ่งไปสู่การตอบสนอง ความพึงพอใจ Maslow แบ่งความต้องการพื้นฐานของคนเป็น 5 ระดับ คือ

- 1) ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการปัจจัย 4 เช่น ต้องการอาหารให้อิ่มท้อง เครื่องนุ่งห่มเพื่อป้องกันความร้อน หนาวและอุจาดตายารักษาโรคร้ายไข้เจ็บ รวมทั้งที่อยู่อาศัยเพื่อป้องกันแดด ฝน ลม อากาศร้อน หนาว และสัตว์ร้าย
- 2) ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) เมื่อบรรลุความต้องการ ด้านร่างกายแล้ว คนจะต้องการความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินของตนเองเพิ่มขึ้นต่อไป

3) ความต้องการความรักและการเป็นเจ้าของ (Belonging and Love Needs) เมื่อมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแล้ว คนจะเริ่มมองหาความรักจากผู้อื่น ต้องการที่จะเป็นเจ้าของสิ่งต่างๆ ที่ตนเองครอบครองอยู่ตลอดไป

4) ความต้องการการยอมรับนับถือจากผู้อื่น (Esteem Needs) หลังจากได้รับความรักและเป็นเจ้าของแล้ว คนจะต้องการการยอมรับนับถือจากคนอื่น ต้องการได้รับเกียรติจากผู้อื่น ต้องการความเคารพนับถือไม่ต้องการการกดขี่ข่มเหงจากคนอื่น

5) ความต้องการความเป็นตัวตนอันแท้จริงของตน (Self-Actualization Needs) เป็นความต้องการขั้นสุดท้าย เป็นความต้องการที่แท้จริงของตนเอง ลดความต้องการภายนอกลงหันมาต้องการสิ่งที่ตนเองมีและเป็นอยู่ ความต้องการในขั้นนี้เกิดขึ้นได้ยากเพราะต้องผ่านความต้องการในขั้นอื่นๆ มาก่อนและต้องมีความเข้าใจในชีวิต

มาสโลว์ (Maslow, 1954) ได้แบ่งความต้องการออกเป็น 5 ชั้น 2 ระดับ คือ ความต้องการทางร่างกายและความปลอดภัยเป็นความต้องการระดับต่ำกับความต้องการทางสังคมเกียรติยศ ชื่อเสียงและความสมหวังของชีวิตเป็นความต้องการระดับสูง การแบ่งชั้นความต้องการออกเป็น 2 ระดับนี้เกิดจากสมมุติฐานที่ว่า ความต้องการระดับสูงจะถูกตอบสนองจากภายใน ขณะที่ความต้องการระดับต่ำจะถูกตอบสนองจากภายนอก จะเห็นได้ว่าความสำคัญของทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการของ Maslow คือ ความต้องการ ทั้ง 5 ชั้น ของมนุษย์นั้นมีความสำคัญไม่เท่ากันและเมื่อใดก็ตามที่ความต้องการขั้นต่ำได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว มนุษย์ก็จะมีความต้องการขั้นสูงขึ้นเรื่อยๆ แต่ในขณะที่มนุษย์มีความต้องการขั้นสูงขึ้นไปนั้น มิได้หมายความว่าความต้องการขั้นต่างๆ จะหมดไปเพียงแต่ความต้องการขั้นต่ำเหล่านั้น ได้รับการตอบสนองเพียงพอแล้ว

พรรณภา ดาวตก (2547) กล่าวว่า ทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการของ Maslow ตั้งอยู่บนสมมุติฐานที่เกี่ยวกับพฤติกรรมคน 3 ข้อ ดังนี้

1) มนุษย์ทุกคนมีความต้องการและความต้องการนั้นจะอยู่ตลอดเวลาและจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ไม่มีวันสิ้นสุด

2) ความต้องการเมื่อได้รับตอบสนองแล้วจะไม่มีแรงจูงใจให้แสดงพฤติกรรมนั้นอีกต่อไป ความต้องการที่มีอิทธิพลให้แสดงพฤติกรรมออกมานั้นเป็นความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง ความต้องการใดที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่ก่อให้เกิดพฤติกรรมอีกต่อไป

3) ความต้องการของคน จะเป็นลักษณะเป็นลำดับชั้นจากต่ำไปหาสูงตามลำดับความต้องการ ในขณะที่ความต้องการขั้นต่ำได้รับการตอบสนองบางส่วนแล้วความต้องการขั้นสูงถัดไปก็จะตามมาเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมต่อไป

ทฤษฎีความต้องการของ McClelland (McClelland's Leaned Theory)

เอ็ม ซี คาร์เนลแลนด์ (McClelland) เชื่อว่าความต้องการของคนเกิดจากการเรียนรู้ทำให้คนแสดงหรือประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายความต้องการดังกล่าวมีดังนี้ (กูริธซ์ มีแก้ว, 2547)

1) ความต้องการสัมฤทธิ์ผล เป็นความต้องการที่เสมือนการแข่งขันกับมาตรฐานของงานที่ได้กำหนดขึ้น ความภาคภูมิใจของการบรรลุหรือขึ้นไปถึงมาตรฐานจะเป็นตัวนำไปสู่ความพยายามนั้น

2) ความต้องการสัมพันธภาพ เป็นความปรารถนาที่จะส่งเสริมและรักษาสัมพันธภาพ เพื่อความเป็นมิตรกับคนอื่นซึ่งความต้องการนี้คล้ายกับความต้องการทางสังคมของ Maslow

3) ความต้องการอำนาจ เป็นความต้องการที่จะมีความรับผิดชอบ ในการควบคุมคนอื่น ซึ่งความต้องการอำนาจนี้เป็นเป้าหมายหลักของกิจกรรมของคน ความพอใจสูงสุดจะมาจากการที่สามารถควบคุมอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม

ทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg (Two Factor Theory)

เป็นทฤษฎี Herzberg ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานของคน โดยศึกษาว่าคนเราต้องการอะไรจากงาน คำตอบคือคนต้องการความสุขจากการทำงาน ความสุขจากการทำงานนั้นเกิดจากความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในงานที่ทำ ความพึงพอใจหรือความไม่พึงพอใจในงานที่ทำนั้นไม่ได้ มาจากกลุ่มเดียวกันแต่มีสาเหตุมาจากปัจจัยสองกลุ่ม คือ ปัจจัยจูงใจ (Motivational Factors) และปัจจัยค้ำจุน (Maintenance or Hygiene Factors) ดังนี้

1) ปัจจัยจูงใจ (Motivational Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรงเพื่อจูงใจให้คนชอบและรักงานที่ปฏิบัติเป็นตัวกระตุ้นทำให้เกิดความพึงพอใจคนในองค์กรให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะเป็นปัจจัยที่สามารถตอบสนองความต้องการภายในของคนได้ด้วย อันได้แก่

1.1) ความสำเร็จในงานที่ทำของคน (Achievement) หมายถึง การที่คนสามารถทำงานได้เสร็จสิ้นและประสบความสำเร็จอย่างดี เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ การรู้จักป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น เมื่อผลงานสำเร็จจะเกิดความรู้สึกพอใจและปลื้มในผลสำเร็จของงานนั้นๆ

1.2) การได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition) หมายถึง การได้รับการยอมรับนับถือไม่ว่าจากผู้บังคับบัญชา เพื่อน ผู้มาขอรับคำปรึกษาหรือจากคนในหน่วยงาน การยอมรับนี้อาจอยู่ในรูปของการยกย่องชมเชยแสดงความยินดี การให้กำลังใจหรือการแสดงออกอื่นใดที่ก่อให้เกิดถึงการยอมรับในความสามารถ เมื่อได้ทำงานอย่างหนึ่งอย่างใดบรรลุผลสำเร็จ การยอมรับนับถือจะแฝงอยู่กับความสำเร็จในงานด้วย

1.3) ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (The Work Itself) หมายถึง งานที่น่าสนใจงานที่ต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ท้าทายให้ลงมือทำหรือเป็นงานที่มีลักษณะสามารถกระทำได้ตั้งแต่ต้นจนจบโดยลำพังแต่ผู้เดียว

1.4) ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง ความพึงพอใจ ที่เกิดขึ้นจากการได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานและมีอำนาจในการรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ ไม่มีการตรวจหรือควบคุมอย่างใกล้ชิด

1.5) ความก้าวหน้า (Advancement) หมายถึง ได้รับเลื่อนขั้นหรือเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นของคนในองค์กร การมีโอกาสได้ศึกษาเพื่อหาความรู้เพิ่มหรือได้รับการฝึกอบรม

2) ปัจจัยค้ำจุน (Maintenance or Hygiene Factors) หมายถึง ปัจจัยที่ทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานของคนมีอยู่ตลอดเวลา ถ้าไม่มีหรือมีในลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับคนในองค์กร คนในองค์กรจะเกิดความไม่ชอบงานและเป็นปัจจัยที่มาจากภายนอกตัวคน ได้แก่

2.1) เงินเดือน (Salary) หมายถึง เงินเดือนและการเลื่อนขั้นเงินเดือนในหน่วยงานนั้นๆ เป็นที่พอใจของบุคลากรที่ทำงาน

2.2) โอกาสได้รับความก้าวหน้าในอนาคต (Possibility of Growth) หมายถึง การที่คนได้รับการแต่งตั้งเลื่อนตำแหน่งภายในหน่วยงาน และสถานการณ์ที่คนสามารถได้รับความก้าวหน้าในทักษะวิชาชีพด้วย

2.3) ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน (Interpersonal Relation Superior Subordinate and Peers) หมายถึง การติดต่อไม่ว่าจะเป็น กิริยาหรือวาจาที่แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกัน สามารถทำงานร่วมกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี

2.4) สถานะทางอาชีพ (Status) หมายถึง อาชีพนั้นเป็นที่ยอมรับนับถือของสังคมมีเกียรติและศักดิ์ศรี

2.5) นโยบายและการบริการ (Company Policy and Administration) หมายถึง การจัดการและการบริหารขององค์กร การติดต่อสื่อสารภายในองค์กร

2.6) สภาพการทำงาน (Working Conditions) หมายถึง ลักษณะทางกายภาพของงาน เช่น แสง เสียง อากาศ ชั่วโมงการทำงาน และสิ่งแวดล้อมอื่นๆ เช่น อุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้

2.7) ความเป็นอยู่ส่วนตัว (Personal Life) หมายถึง ความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดีจากงานในหน้าที่ เช่น การที่คนถูกย้ายไปทำงานในที่แห่งใหม่ซึ่งห่างไกลจากครอบครัว ทำให้ไม่มีความสุขและไม่พอใจกับการทำงานในที่แห่งใหม่

2.8) ความมั่นคงในการทำงาน (Security) หมายถึง ความรู้สึกของคนที่มีต่อความมั่นคงในการทำงาน ความยั่งยืนของอาชีพหรือความมั่นคงขององค์กร

2.9) วิธีการปกครองบังคับบัญชา (Supervision-Technical) หมายถึง ความสามารถของผู้บังคับบัญชาในการทำงานหรือความยุติธรรมในการบริหาร

ทฤษฎีสองปัจจัย ปัจจัยทั้ง 2 ด้าน เป็นสิ่งที่คนต้องการเพราะองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยจูงใจเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ทำให้คนเกิดความสุขในการทำงาน โดยมีความสัมพันธ์กับกรอบแนวคิดที่ว่า เมื่อคนได้รับการตอบสนองด้วยปัจจัยชนิดนี้จะช่วยเพิ่มแรงจูงใจ ผลที่ตามมาคือคนจะเกิดความพึงพอใจในงานสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนปัจจัยค้ำจุนทำหน้าที่ป้องกันมิให้คนเกิดความไม่พึงพอใจในงานขึ้น ช่วยทำให้คนเปลี่ยนเจตคติจากการไม่ยอมทำงานมาสู่ความพร้อมที่จะทำงาน

เฮอ์เบิร์ก (Herzberg, 1959) มีความคิดเห็นว่า ความสำคัญของการจูงใจที่อยู่การตอบสนองความต้องการขั้นสูงของมนุษย์ แม้ว่าองค์กรจะจัดสภาพการทำงานที่ดีหรือให้เงินเดือนค่าจ้างสวัสดิการที่ดีเพียงใดก็ตาม หากองค์กรไม่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง หรือไม่เปิดโอกาสให้มีการพัฒนาหรือมีความก้าวหน้าในอาชีพแล้ว ความอุดมสาหะในการทำงานก็จะลดน้อยลงเพราะองค์กรไม่เห็นความสำคัญของเขาซึ่งย่อมทำให้องค์กรขาดการให้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากบุคลากรของตนเอง จะเห็นได้ว่าการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่สามารถทำงานได้สำเร็จและมี ประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายขององค์กร บุคคลหรือกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน

ก็จะต้องบรรลุเป้าหมายของ ตนเองด้วยจึงจะทำให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน การจูงใจมีหลักกว้างๆ คือพยายามที่จะต้องสนองตอบความต้องการของผู้ปฏิบัติงานอยู่เสมอ (อรุณ รักธรรม, 2517)

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow และทฤษฎีสององค์ประกอบของ Herzberg แล้วทฤษฎีทั้งสองมีหลักสำคัญ ดังนี้

1) ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow ถือว่าความต้องการของบุคคลมีอยู่ตลอดเวลา แล้วจะไม่เป็นสิ่งจูงใจอีกเมื่อความต้องการนั้นได้รับการตอบสนองแล้วและความต้องการระดับสูงจะเกิดขึ้นได้เมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการระดับต่ำ

2) ทฤษฎีสององค์ประกอบของ Herzberg ชี้ให้เห็นว่าการนำปัจจัยต่างๆ มาเป็นสิ่งจูงใจทฤษฎีเพื่อให้บุคคลเกิดแรงจูงใจและแสดงพฤติกรรมออกมา ปัจจัยเหล่านั้นเกี่ยวข้องกับงานและสิ่งแวดล้อมในการทำงานซึ่งทำให้บุคคลพอใจและไม่พอใจงาน ทั้งทฤษฎีของ Maslow และ Herzberg ต่างก็มีพื้นฐานมาจากความต้องการของมนุษย์เช่นกัน ทฤษฎีทั้งสองนี้จึงสามารถเปรียบเทียบสอดคล้องได้ดังนี้ (อรุณ รักธรรม, 2517)

ตารางที่ 2.1 แสดงการเปรียบเทียบทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow และทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow	ทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg
ความสมหวังในชีวิต	ปัจจัยกระตุ้น ความสำเร็จในการทำงาน ความรู้สึกในการรับผิดชอบ ความพอใจในตำแหน่งงาน
การยกย่องในสังคม	การได้รับการยอมรับนับถือ ความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน
ความต้องการทางสังคม	ปัจจัยค้ำจุน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน และผู้บังคับบัญชา
ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย	ความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน ความพึงพอใจในการปกครองของผู้บังคับบัญชา
ความต้องการสิ่งจำเป็นในชีวิต	ความพึงพอใจในรายได้ สภาพแวดล้อมในการทำงาน

ปัจจัยกระตุ้นของ Herzberg นั้นอาจนำมาเทียบเคียงกับความต้องการที่อยู่ในลำดับขั้นสูงของ Maslow ได้ แต่ปัจจัยค้ำจุนนั้นสามารถนำมาเปรียบเทียบกับความต้องการที่อยู่ในลำดับขั้นต่ำได้ทันที ในขณะที่ Maslow สันนิษฐานว่าความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนองซึ่งเป็นสิ่งจูงใจที่แท้จริง แต่ Herzberg กลับแย้งว่าความต้องการที่อยู่ในลำดับขั้นสูงนั้นต่างหากที่ทำให้หน้าตาเป็นสิ่งที่จูงใจ

นอกจากนี้ Herzberg ให้ข้อคิดเห็นว่าบุคคลอาจจะเกิดความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองได้ทั้งในปัจจัยกระตุ้นและปัจจัยค้ำจุน ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจัยกระตุ้นและปัจจัยค้ำจุน ทฤษฎีของ Herzberg นั้นมีความสอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow ทั้ง 5 ด้าน

สรุปได้ว่า ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจนั้นมีอยู่หลายทฤษฎี เช่น ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow ทฤษฎีความต้องการของ McClelland และทฤษฎีสององค์ประกอบของ Herzberg ซึ่งแต่ละทฤษฎี

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ

ประเทศไทยได้เริ่มใช้แผนการศึกษาแห่งชาติมาตั้งแต่ พ.ศ. 2441 มาจนปัจจุบันนี้นับได้ถึงจำนวน 14 แผนด้วยกัน และปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้ถูกกำหนดขึ้นจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 นับว่าเป็นกฎหมายทางการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนมากที่สุดเท่าที่เคยปรากฏมาก่อน โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติมีเจตนารมณ์และสาระที่ถือเป็นมิติใหม่ในวงการการศึกษาไทย หลายอย่าง ประการสำคัญคือ การเปิดทางสำหรับรูปแบบการศึกษาใหม่ ตั้งแต่โรงเรียนในบ้าน ศูนย์การเรียนรู้ในวัด ในโรงเรียน ในสถานประกอบการ ซึ่งเป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่สอดคล้องกับแนวคิดความเท่าเทียมทั่วถึงและการมีส่วนร่วมของทุกคนในสังคมรวมทั้งมีสาระที่สำคัญคือ การพัฒนาให้เกิดความหลากหลายของการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการศึกษาดลอดชีวิตผลกระทบของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งมีต่อบทบาทการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในอนาคตในด้านต่างๆ ดังนี้

- 1) สามารถเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
- 2) สังคมจะได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของตนเอง
- 3) ต้องการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง
- 4) มีลักษณะการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาลงไปในระดับท้องถิ่น
- 5) มีระบบมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาในทุกระดับประเภท
- 6) มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆมาใช้ในการจัดการศึกษา
- 7) เน้นการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสังคมต่างๆ
- 8) มีการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ที่ยืดโอกาสทางสังคม
- 9) มีระบบการเทียบโอนระหว่างการศึกษาในระบบโรงเรียนและตามอัธยาศัย
- 10) จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้ที่พลาด ขาด ด้อยโอกาสทางการศึกษา
- 11) จัดการศึกษาต่อเนื่อง และส่งเสริมการจัดการศึกษาของเครือข่าย
- 12) ส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งและมีศักยภาพในการจัดการศึกษา
- 13) สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดแหล่งวิทยาการในชุมชนอย่างแพร่หลาย
- 14) มีส่วนสำคัญในการช่วยรักษาวัฒนธรรมอันเป็นรากฐานของสังคมไทย โดยช่วยเสริมสร้างความสมดุลระหว่างภาคเศรษฐกิจที่ทันสมัยกับคุณค่าแบบไทย

นอกจากนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 15 ได้บัญญัติถึงการศึกษาของระบบโรงเรียนว่า เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษาระยะเวลาในการศึกษา การวัดและการประเมินผลซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาสโดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อมสื่อหรือแหล่งความรู้อื่น

2.2.1 ความหมายของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2538) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบว่า หมายถึง กระบวนการพัฒนามนุษย์ที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบและเนื้อหาให้เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลกลุ่มต่างๆ ในสังคม ทั้งกลุ่มที่ด้อยโอกาสและพลาดโอกาสจากการศึกษาในโรงเรียน

อาชัญญา รัตนอุบล (2542) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบว่าหมายถึง เป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการศึกษาซึ่งเปิดโอกาสให้กับผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาระบบโรงเรียนตามปกติ ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ พัฒนาตนเองให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะอ่อนตัวให้ผู้เรียนมีความสะดวกเลือกเรียนได้หลายวิธีจึงก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนและสังคมเป็นอย่างมาก การศึกษานอกโรงเรียนมีความหมายครอบคลุมถึง มวลประสบการณ์การเรียนรู้ทุกชนิดที่บุคคลได้รับจากการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติ การเรียนรู้จากสังคม และการเรียนรู้ที่ได้รับจากโปรแกรมการศึกษาที่จัดขึ้น นอกเหนือไปจากการศึกษาในโรงเรียนตามปกติเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีได้ อยู่ในระบบโรงเรียนปกติ ได้มีโอกาสแสวงหาความรู้ ทักษะทัศนคติเพื่อมุ่งแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ฝึกฝนอาชีพหรือ การพัฒนาความรู้เฉพาะเรื่องตามที่ตนสนใจ

สุมาลี สังข์ศรี (2546) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบว่าหมายถึง เป็นการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนปกติ เพื่อให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นประชากรนอกโรงเรียน ได้แก่ ประชากรก่อนวัยเรียน ประชากรในวัยเรียนแต่พลาดโอกาสเข้าศึกษาในระดับต่างๆ ตลอดจนประชากรที่พ้นวัยเรียน ไปแล้วจนถึงผู้สูงอายุ การจัดการศึกษามีวัตถุประสงค์ชัดเจน โดยมีกระบวนการเรียนการสอน ที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับสภาพความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่น ในเรื่องหลักสูตร เวลาเรียน สถานที่เรียน วิธีเรียน ในด้านผู้เรียนไม่มีข้อจำกัดเรื่องอายุ อาชีพ และพื้นฐานการศึกษา เน้นการเรียนเรื่องที่เป็นสภาพปัจจุบัน เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

อุ้นตา นพคุณ (2546) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบว่าหมายถึง กิจกรรมหรือโครงการใดๆ สถาบันต่างๆ ในสังคมจัดขึ้นโดยมีเจตนาและวัตถุประสงค์ที่จะให้การเรียนรู้แก่ประชาชนที่สามารถกำหนดเป้าหมายได้ ผู้รับการศึกษาเองก็มีเจตนาหรือวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้แก่ประชาชน ที่สามารถกำหนดเป้าหมายได้ ผู้รับการศึกษาเองก็มีเจตนาหรือวัตถุประสงค์ในการที่จะรับการเรียนรู้ กิจกรรมดังกล่าวจัดให้แก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกชุมชนและทุกระดับการศึกษา เพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีความรู้ ทักษะและทัศนคติ ค่านิยมที่ดี กิจกรรมการศึกษาที่เรียกว่า

เป็นการศึกษานอกระบบจะต้องจัดขึ้นในระยะเวลาอันสั้น หลักสูตรยืดหยุ่น ประหยัดและตอบสนองความต้องการ ความสนใจของนักศึกษาและปัญหาชุมชน

อีชท์ (Eshch, 2007) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบว่าหมายถึง การศึกษาที่มีการเตรียมและวางแผนรูปแบบไว้ล่วงหน้า หากแต่สามารถปรับเปลี่ยนได้ให้เข้ากับ สถานศึกษา องค์กรและสถานการณ์ที่นอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียน แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษานอกระบบมีการใช้สื่อการสอนเหมือนการศึกษาในระบบ แต่ในการศึกษานอกระบบ แรง กระตุ้นในการเรียนรู้จะขึ้นอยู่กับตัวนักศึกษาเองมากกว่า

เมซิโรล์ (Mezirow, 2000) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบว่าหมายถึง การช่วยให้บุคคลเปลี่ยนแปลงเป็นผู้คิดได้ด้วยตนเอง โดยการเรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยนค่านิยม การให้ ความหมายต่อสิ่งต่างๆ และการกำหนดเป้าหมายของตนเองมากกว่าการปฏิบัติตามสิ่งที่คนอื่น กำหนดให้โดยไม่มีข้อโต้แย้ง

สรุปได้ว่า การศึกษานอกระบบ หมายถึง ประสบการณ์และกิจกรรมทางการศึกษา ทุกรูปแบบที่จัดให้แก่ประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนทั้งหมด ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ประชากรก่อนวัย เรียน ประชาชนที่อายุพ้นวัยเรียน แต่พลาดโอกาสในการเข้าไปศึกษาในระบบโรงเรียนในระดับต่างๆ และประชากรที่มีอายุพ้นวัยเรียนในระบบโรงเรียนไปแล้วที่ต้องการความรู้เพิ่มเติม เช่น ประชากรวัย แรงงานจนถึงผู้สูงอายุ โดยไม่จำกัดวัย เพศ พื้นฐานการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ และความสนใจ โดยมีมุ่งหวังให้นักศึกษาได้รับความรู้ทั้งในด้านความรู้ที่เป็นพื้นฐานแก่การดำรงชีวิต การอ่าน การ เขียน ความรู้ทางด้านทักษะอาชีพและข่าวสาร ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันในเรื่องต่างๆ เพื่อเป็นพื้นฐานใน การดำรงชีวิตและการปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม การศึกษา ประเภทนี้มีความยืดหยุ่นในเรื่องระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านอายุของนักศึกษา ระยะเวลาเรียน หลักสูตร วิธีการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ สถานที่เรียน นักศึกษาสามารถเข้าเรียนได้เมื่อมีความพร้อม หยุดเรียนได้เมื่อมีภาระที่จำเป็นและกลับมาเรียนได้ ใหม่อีกครั้งเมื่อมีความพร้อมหรือมีความต้องการ เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการ ของนักศึกษาและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและสังคม หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาประเภท นี้ไม่จำกัดเฉพาะสถาบันการศึกษา อาจเป็นหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน (สำนัก นายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544)

2.2.2 หลักการจัดการศึกษานอกระบบ

การศึกษานอกระบบเป็นกระบวนการของการศึกษาตลอดชีวิต มีภารกิจสำคัญที่มุ่ง ให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ตามมาตรฐานของสังคมซึ่งเป็นสิทธิที่คนทุกคนพึงได้รับ นอกจากนั้นยังจะต้องได้รับการศึกษาที่ ต่อเนื่องจากการนำการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำความรู้ไปพัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนา ชุมชนและสังคมในที่สุด การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การศึกษานอกโรงเรียนจึงยึดหลักการสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1) หลักความเสมอภาคการศึกษา กลุ่มเป้าหมายของการศึกษานอกโรงเรียน ส่วนมากเป็นผู้พลาดโอกาสและผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ซึ่งอาจมีความแตกต่างทางด้าน สถานภาพในสังคม อาชีพเศรษฐกิจและข้อจำกัดต่างๆ ในการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้

การศึกษานอกโรงเรียนต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติ หากแต่สร้างความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา และการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน

2) หลักการพัฒนาตนเองและการพึ่งพาตนเอง การจัดการศึกษานอกโรงเรียน จะต้องจัดการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้นักศึกษาได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง สามารถเรียนรู้ เกิดความสำนึกที่จะพัฒนาตนเองได้ เป็นคนคิดเป็น ปรับตัวเพื่อให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เรียนด้วยตนเอง พึ่งพาตนเอง เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติสุขท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม

3) หลักการบูรณาการการเรียนรู้กับวิถีชีวิต หลักการนี้อยู่บนพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับสภาพปัญหา วิถีชีวิต สภาพแวดล้อมและชุมชนท้องถิ่นของนักศึกษา ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สิ่งดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้เป็นลักษณะของการบูรณาการจึงมีความเหมาะสมโดยบูรณาการสาระต่างๆ เพื่อการเรียนรู้และบูรณาการวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาอย่างเป็นองค์รวม

4) หลักความสอดคล้องกับปัญหาความต้องการและความถนัดของนักศึกษา หลักการนี้เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักความต้องการของตนเอง สามารถจัดการศึกษาให้กับตนเองได้อย่างเหมาะสม ครูการศึกษานอกกระบวนมีบทบาทในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา โดยให้นักศึกษาร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ สาระการเรียนรู้ วิธีการเรียนและประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษานอกกระบวนที่ยึดนักศึกษาเป็นสำคัญ

5) หลักการเรียนรู้ร่วมกันและการมีส่วนร่วมของชุมชน การเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มนักศึกษานับว่ามีความสำคัญ เป็นการส่งเสริมและสร้างกัลยาณมิตรในกลุ่มนักศึกษา ก่อให้เกิดความร่วมมือ ความผูกพัน เอื้ออาทร การช่วยกันและกันปลูกฝังวินัยในตนเอง ฝึกความรับผิดชอบซึ่งนับเป็นสิ่งที่ควรเกิดขึ้นสำหรับนักศึกษาที่มีวุฒิภาวะ สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชน ก็นับว่าเป็นหลักการสำคัญในการจัดการศึกษานอกกระบวน ชุมชนสามารถเข้าร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดสรรทรัพยากรเป็นแหล่งเรียนรู้ และสนับสนุนในเรื่องอื่นๆ โดยเน้นชุมชนเป็นศูนย์กลางเพื่อผลิตนักศึกษาที่เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, 2547)

สรุปได้ว่า หลักการสำคัญในการจัดศึกษานอกกระบวน ประกอบด้วย หลักความเสมอภาคการศึกษา หลักการพัฒนาตนเองและการพึ่งพาตนเอง หลักการบูรณาการการเรียนรู้กับวิถีชีวิต หลักความสอดคล้องกับปัญหาความต้องการและความถนัดของนักศึกษา และหลักการเรียนรู้ร่วมกัน และการมีส่วนร่วมของชุมชน

2.2.3 แนวคิดในการจัดกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกกระบวน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกกระบวน หลักสูตรการศึกษานอกกระบวนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ยึดแนวทางที่สำคัญ ดังนี้

1) การจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยปรัชญาคิดเป็น นักศึกษาสามารถเรียนรู้ร่วมกันในการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา โดยเริ่มตั้งแต่รวบรวมและวิเคราะห์สภาพปัญหา การรวบรวม

ข้อมูลต่างๆ ที่นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา โดยการใช้ข้อมูล 3 ด้าน คือ ข้อมูลด้านตนเอง ข้อมูลด้านวิชาการและข้อมูลด้านสังคม สิ่งแวดล้อมมาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์และหาแนวทางในการแก้ปัญหาและหาแนวปฏิบัติด้วยหลักของความเป็นเหตุเป็นผลในการดำรงชีวิตของตนเองและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเป็นสุข ในการจัดการเรียนรู้จะต้องคำนึงถึงจิตวิทยาการศึกษาผู้ใหญ่ที่ต้องการศึกษาเพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพได้ทันที ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตร จึงจำเป็นต้องจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา

2) การจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยยึดตามแนวทางการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยยึดหลักว่านักศึกษาทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่านักศึกษาที่มีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ นอกจากนี้กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างต้องจัดสาระการเรียนรู้และกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของนักศึกษา โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การเรียนรู้ในสาระต่างๆ จึงมีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลายให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล เน้นกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง เช่น การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนร่วมกัน การเรียนรู้จากวิถีชีวิต และการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เหล่านี้ เป็นต้น

3) การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ เน้นการเรียนรู้แบบองค์รวมที่ยึดนักศึกษาเป็นสำคัญ และกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน โดยนำกระบวนการเรียนรู้จากสาระการเรียนรู้ในหมวดเดียวกัน หรือสาระการเรียนรู้ต่างหมวดวิชามาบูรณาการร่วมกับสภาพวิถีชีวิตในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้อำนวยความสะดวก เป็นผู้ชี้แนะตลอดจนเป็นวิทยากรในสาขาที่นำมาบูรณาการ ซึ่งจัดได้หลายลักษณะ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2549)

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักเกณฑ์และวิธีการการจัดการศึกษานอกโรงเรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีหลักการดังนี้

1) เป็นการศึกษาสำหรับผู้พ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับหรือผู้ที่พลาดโอกาสและขาดโอกาสได้รับการศึกษาในระบบหรือในพื้นที่ที่สถานศึกษาในระบบไม่สามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ให้ได้

2) เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น เน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการและการปฏิบัติจริงสอดคล้องกับวิถีชีวิตนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพได้ทันที

3) เป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เห็นคุณค่าและมีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถพึ่งพาตนเองได้ ตลอดจนแสวงหาความรู้ในการพัฒนาตนเองและสังคมอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

4) เป็นการศึกษาที่ให้คุณค่าของความรู้ ประสบการณ์และอาชีพของผู้เรียนโดยสามารถนำมาเทียบโอนเป็นผลการเรียนตามหลักสูตรได้

5) ส่งเสริมให้บุคคล องค์กร ชุมชน ในสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (คู่มือการจัดการศึกษานอกโรงเรียน, 2547)

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ เป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีศักยภาพในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและภาคีเครือข่ายมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไว้ดังนี้

โครงสร้าง

1) ระดับการศึกษา การจัดการศึกษานอกระบบ จะใช้หลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษา นอกโรงเรียนว่าเป็นการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่พ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับหรือกลุ่มเป้าหมายที่พลาดและขาดโอกาสได้รับการศึกษาในระบบหรือในพื้นที่ที่สถานศึกษาไม่สามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีให้ได้ โดยแบ่งการศึกษานอกระบบออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.1) ระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาที่จัดให้กลุ่มเป้าหมายที่ยังไม่จบการศึกษาขั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า หรือยังไม่จบการศึกษาภาคบังคับ

1.2) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาที่จัดให้กลุ่มเป้าหมายที่จบการศึกษาขั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า หรือยังไม่จบการศึกษาภาคบังคับ

1.3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการศึกษาที่จัดให้กลุ่มเป้าหมายที่จบการศึกษาขั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่า

2) สาระการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ประกอบด้วย 5 สาระ ดังนี้

2.1) สาระทักษะการเรียนรู้ เป็นสาระเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้แหล่งเรียนรู้ การจัดการความรู้ การคิดเป็น และการวิจัยอย่างง่าย

2.2) สาระความรู้พื้นฐาน เป็นสาระเกี่ยวกับภาษาและการสื่อสาร คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2.3) สาระการประกอบอาชีพ เป็นสาระเกี่ยวกับการมองเห็นช่องทางและการตัดสินใจประกอบอาชีพ ทักษะในอาชีพ การจัดการอาชีพอย่างมีคุณธรรม และการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคง

2.4) สาระทักษะการดำเนินชีวิต เป็นสาระเกี่ยวกับปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง สุขภาพ อนามัยและความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต ศิลปะ และสุนทรียภาพ

2.5) สาระการพัฒนาสังคม เป็นสาระเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์การเมือง การปกครอง ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี หน้าที่พลเมือง และการพัฒนาตนเอง ครอบครัวชุมชน สังคม

3) กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง ครอบครัวชุมชน สังคม

4) มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ทั้ง 5 สาระ ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียน ดังนี้

4.1) มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

4.2) มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละระดับตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

5) เวลาเรียน

ในแต่ละระดับใช้เวลาเรียน 4 ภาคเรียน ยกเว้นกรณีที่มีการเทียบโอนผลการเรียน ทั้งนี้ผู้เรียนต้องลงทะเบียนเรียนในสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ภาคเรียน

6) หน่วยกิต

ใช้เวลาเรียน 40 ชั่วโมง มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต และจำนวนหน่วยกิตในแต่ละระดับมีดังนี้

6.1) ระดับประถมศึกษา ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต แบ่งเป็นวิชาบังคับ 36 หน่วยกิตและวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

6.2) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่น้อยกว่า 56 หน่วยกิต แบ่งเป็นวิชาบังคับ 40 หน่วยกิต และวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 16 หน่วยกิต

6.3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่น้อยกว่า 76 หน่วยกิต แบ่งเป็นวิชาบังคับ 44 หน่วยกิต และวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 32 หน่วยกิต

หมายเหตุ วิชาเลือกในแต่ละระดับ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียน เรียนรู้จากการทำโครงการจำนวนอย่างน้อย 3 หน่วยกิต และผู้เรียนต้องทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับละไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2553)

7) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2546) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แสดงพัฒนาการความก้าวหน้าและความสำเร็จในการเรียนของผู้เรียน

สถานศึกษาจะต้องทำหลักเกณฑ์แนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียน เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติและเป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการคือ

(1) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ อันเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพียงใด เพื่อนำผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย

(1.1) การวัดและประเมินผลการเรียนหมวดวิชา สถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการประเมินผู้เรียนใน 3 ลักษณะ คือ ประการแรก การประเมินผลก่อนเรียน เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ประการที่สอง การประเมินผลระหว่างเรียน เพื่อทราบความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึง

ประสงค์ ประการที่สามารถประเมินผลปลายภาคเรียน เพื่อทราบผลการเรียนรู้ตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ภาพรวม

(1.2) การประเมินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้เรียนต้องเข้าร่วมและผ่านการประเมินกิจกรรมพัฒนาตนเองและครอบครัว กิจกรรมพัฒนาชุมชนและสังคม โดยจะต้องผ่านเกณฑ์การประเมินไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง

(1.3) การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้ารับการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์และสรุปผลการประเมินเป็นดีมาก ดี และพอใช้

(1.4) การประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน สถานศึกษาต้องประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนของผู้เรียนทุกคน และสรุปผลการประเมินเป็นดีมาก ดี และพอใช้

(2) การประเมินคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียนระดับชาติ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในภาคเรียนสุดท้ายของทุกระดับ ได้แก่ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย เข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียนระดับชาติในหมวดวิชาสำคัญตามที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด การประเมินคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียนระดับชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายสถานศึกษา รายอำเภอรายจังหวัด รายภาคและภาพรวมของประเทศเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของสถานศึกษา ซึ่งไม่มีผลต่อการได้หรือตกของผู้เรียน

สรุปได้ว่า การศึกษานอกระบบ เป็นจัดการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน มีความเหมาะสม สอดคล้องกับธรรมชาติและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ผู้พ้นเกณฑ์การศึกษา ภาคบังคับและผู้พลาดโอกาส ไม่ได้รับการศึกษาในระบบ ภายใต้ข้อกำหนดและเงื่อนไขเวลา ดังต่อไปนี้ 1) ให้ใช้หลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กับผู้ที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้เรียนตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 เป็นต้นไป 2) สำหรับผู้ที่ศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2531 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2530 ก่อนปีการศึกษา 2546 ให้ศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าวจนจบหลักสูตร แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินปีการศึกษา 2546 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อมุ่งพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เห็นคุณค่าและมีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถพึ่งพาตนเองได้ แสวงหาความรู้ในการพัฒนาตนเองและสังคมอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าของความรู้ ประสบการณ์และอาชีพ รวมทั้งสามารถนำมาเทียบโอนเป็นผลการเรียนตามหลักสูตรได้ในที่สุด

2.2.4 รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ

สำนักส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้กำหนดรูปแบบในการจัดการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานออกเป็น 3 วิธีเรียน คือ

1) วิธีการเรียนทางกลุ่ม จะเน้นให้นักการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก มีการพบกลุ่มเพื่อนำสิ่งที่ได้ไปศึกษาค้นคว้ามานำเสนอ อภิปรายและสรุปร่วมกันในลักษณะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน หลักการจัดการเรียนการสอนการเรียนรู้มีองค์ประกอบ 4 ประการคือ ประสบการณ์จากการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง การสะท้อนความคิดเห็นและอภิปราย การสรุปความเข้าใจและการเกิดความคิดรวบยอด การทดลองหรือประยุกต์แนวคิด นอกจากนี้ผู้สอนต้องสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดความอยากรู้ อยากรเรียนและอยากปฏิบัติ โดยการเรียนรู้จากกระบวนการทางกลุ่ม ไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1.1) ครูให้การแนะนำแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ของนักศึกษาและปัญหาของนักศึกษารายบุคคล

1.2) นักศึกษาเสนอผลงานหรือผลที่ได้รับจากการเรียนรู้ต่อเนื่อง (กรต.) ตลอดสัปดาห์ที่ผ่านมาที่ครูได้มอบหมายในการพบกลุ่ม โดยจะเป็นงานกลุ่มหรือรายบุคคลก็ได้ ซึ่งมีคะแนนสะสมระหว่างเรียน

1.3) ครูจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมในเนื้อหาที่ยากปานกลาง ซึ่งได้วางแผนการเรียนรู้กับนักศึกษาไว้แล้ว

1.4) การทดสอบย่อย นักศึกษาต้องเข้าทดสอบย่อยทุกครั้งของการพบกลุ่ม

1.5) ครูมอบหมายกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง (กรต.) ในเนื้อหาที่ง่ายซึ่งนักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองจากสื่อผู้รู้หรือแหล่งเรียนรู้

1.6) กรรมการเรียนรู้จากโครงการงานนักศึกษาร่วมกันวางแผนจัดทำโครงการไม่น้อยกว่าภาคเรียนละ 1 โครงการ

2) วิธีเรียนทางไกล เป็นวิธีการที่นักศึกษาเรียนรู้โดยผ่านสื่อการศึกษา ได้แก่ วิทยุเพื่อการศึกษา โทรทัศน์เพื่อการศึกษา เป็นต้น โดยในปัจจุบันทั่วโลก ยอมรับว่าการศึกษาทางไกลเป็นวิธีการจัดการศึกษาที่เป็นทางเลือกสำหรับผู้ที่มีข้อจำกัดต่างๆ และไม่สามารถเข้าเรียนได้ในชั้นปกติ ซึ่งเป็นที่นิยมของประเทศที่มีอัตราการจบการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต่ำ เช่น ประเทศกำลังพัฒนา และประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่ต้องการพัฒนาคุณภาพของประชาชนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของประเทศ ในประเทศอัฟริกาได้มีการพัฒนาให้นักเรียนใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลัก และศึกษาด้วยวิทยุทัศน์ วิทยุ เทปเสียง การสอนทางคอมพิวเตอร์และสอนโดยคณาจารย์ ณ ศูนย์การเรียนและติดต่อระหว่างนักศึกษาและคณาจารย์ผ่านอินเทอร์เน็ตและอีเมล ซึ่งสื่อการสอนจัดทำโดยคณาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันการศึกษาภายนอกและจะมีการตรวจสอบสื่อก่อนที่จะนำไปใช้จริง

3) วิธีเรียนทางชั้นเรียน เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยครูผู้สอน โดยจะจัดชั้นในช่วงเย็นหรือค่ำ มีประเมินผลการเรียนระหว่างภาคและปลายภาค โดยมีวิธีการ ดังนี้

3.1) ประกาศให้นักศึกษาที่สนใจสมัครเรียนแบบชั้นเรียนในหมวดวิชาที่สนใจ

3.2) นักศึกษาเข้าเรียนตามเวลาและสถานที่กำหนดร่วมกันระหว่างนักศึกษาและสถานศึกษา

3.4) นักศึกษาจัดทำโครงการตามหมวดวิชาที่เรียน

3.5) นักศึกษาเรียนรู้ต่อเนื่อง (กรต.)

- 3.6) ทดสอบระหว่างเรียน
- 3.7) ทดสอบปลายภาคเรียน
- 3.8) ประเมินผลการเรียน

สรุปได้ว่า รูปแบบในการจัดการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานนอกระบบแบ่งออกเป็น 3 วิธี ได้แก่ วิธีการเรียนทางกลุ่ม วิธีเรียนทางไกลและวิธีเรียนทางชั้นเรียน ซึ่งรูปแบบในการจัดการเรียนรู้จะมีความยืดหยุ่น มีความเหมาะสม สอดคล้องกับธรรมชาติและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

สังคมไทยในอดีตมีครอบครัว วัด โรงเรียนและแหล่งศึกษาหาข้อมูลเพื่อการดำรงชีพ สิ่งเหล่านี้เป็นสถานที่ให้ความรู้และถ่ายทอดวิชาการต่างๆ การศึกษาในยุคต่อมาแยกการเรียนรู้ออกจากวิถีชีวิต การศึกษาจึงจำกัดวงแคบอยู่เฉพาะในโรงเรียนหรือสถานศึกษาเท่านั้น แต่ความเป็นจริงสังคมไทยยังมีผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญและแหล่งความรู้อยู่ในชุมชนอีกมาก ทำอย่างไรภูมิปัญญาและแหล่งความรู้เหล่านั้นจึงจะกลายเป็นศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนได้ จากแนวคิดดังกล่าว การเรียนรู้ย่อมเกิดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่งทุกเวลา การให้การศึกษาในระบบโรงเรียนละเลยต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและการศึกษาในปัจจุบันให้กลายเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เหมาะสม ซึ่งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ พัฒนาองค์ความรู้และภูมิปัญญาที่เหมาะสมกับยุคสมัยของชุมชนรวมถึงพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลและพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน สำหรับภารกิจและกิจกรรมการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามรูปแบบของกรมการศึกษานอกโรงเรียนนั้นพบว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษา เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนในชุมชน เป็นสถานที่เสริมสร้างโอกาสการเรียนรู้ ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยากรตลอดจนภูมิปัญญาของชุมชน อีกทั้งยังเป็นแหล่งบริการชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นวิถีชีวิตของชุมชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตั้งอยู่ในชุมชน กำกับดูแลโดยองค์กรชุมชน และจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อปวงชนตามแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.) คืออะไร

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.) เป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนมุ่งสร้างโอกาสและให้บริการการเรียนรู้หลากหลายวิธีเรียน เน้นการเรียนรู้ที่เป็นการปฏิบัติจริงจากวิถีชีวิต และเรียนรู้จากวิทยากรต่างๆ ในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนและบุคคลในชุมชน เช่น ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้ ศรช. ยังเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และให้บริการด้านหลักสูตร สื่อ กิจกรรมการเรียนการสอน วิทยากร ข่าวสารข้อมูล เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางความรู้ให้กับชุมชน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีความสำคัญต่อการเรียนของประชาชน เนื่องจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นมิติหนึ่งของการจัดการศึกษาแบบระบบเปิด โดยบุคคลในชุมชนสามารถมาใช้ประโยชน์จากการบริการการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้ตลอดเวลาส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้อง

กับวิถีชีวิต ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติมากกว่าบอกให้รู้อันจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง นอกจากนี้ยังสามารถ
 ปัญหาด้านสังคม ป้องกันการละถือนอพยพเข้าเมือง ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ครอบครัวยุบอุ่น
 ไม่มีการแยกพ่อ แม่ ลูก จากกัน

2.3.1 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พ.ศ. 2552

เพื่อให้การดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด
 ชีวิตของประชาชนในชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน มุ่งสร้างโอกาสและ
 ให้บริการการเรียนรู้อย่างหลากหลายวิธี สนองตอบความต้องการ และเสนอทางเลือกในการพัฒนา
 ตนเองอันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยยึดหลักการชุมชนเป็นรากฐานของการ
 พัฒนา

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอก
 ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดระเบียบว่าด้วยศูนย์
 การเรียนรู้ชุมชน ไว้ดังนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
 พ.ศ. 2552

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไปบรรดาระเบียบ
 ข้อบังคับ คำสั่ง หลักเกณฑ์หรือข้อตกลงอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบ หรือซึ่งขัดหรือแย้ง
 กับระเบียบนี้ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ 3 ในระเบียบนี้ “หมู่บ้าน” หมายความว่า บ้านหลายบ้านที่อยู่รวมกันในห้องถิ่น
 อันหนึ่งและอยู่ในความปกครองเดียวกันถ้ามีจำนวนบ้านน้อยให้ถือเอาจำนวนคนประมาณสองร้อยคน
 เป็นหนึ่งหมู่บ้านถ้ามีการตั้งบ้านเรือนห่างไกลกันถึงจำนวนจะน้อยถ้าบ้านไม่ต่ำกว่าห้าบ้านจะจัดเป็น
 หนึ่งหมู่บ้าน

“ตำบล” หมายความว่า ตำบลตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ที่อยู่
 นอกเขตหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น และในกรณีที่ตำบลใดมีพื้นที่อยู่ทั้งในและนอกเขต
 หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นให้หมายความถึงเฉพาะพื้นที่ที่อยู่นอกเขตหน่วยการบริหาร
 ราชการส่วนท้องถิ่น “ชุมชน” หมายความว่า หมู่บ้าน หรือชุมชนในเขตเทศบาล หรือ
 กรุงเทพมหานคร

“ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน” หมายความว่า ศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการศึกษานอก
 ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในชุมชน เพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้ การถ่ายทอด และเป็นเวที
 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการตลอดจนภูมิปัญญาของชุมชน

“ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประจำตำบล” หมายความว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ได้รับ
 การคัดเลือกให้ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการประสานงานกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและหน่วยงานหรือ
 องค์กรหรือกลุ่มต่างๆ ในชุมชนในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในตำบล

ข้อ 4 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์

1) เพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและ
 การศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อให้ประชาชนได้รับการส่งเสริมให้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2) เพื่อสร้างเสริมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน

- 3) เพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน
 - 4) เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และจัดการศึกษาให้กับชุมชนเอง
- ข้อ 5 การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหรือเขตแล้วแต่กรณี การประกาศจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ให้พิจารณาถึงความพร้อมและความเหมาะสมของสถานที่ การมีส่วนร่วมของประชาชน และองค์ประกอบส่วนท้องถิ่น การคาดประมาณผู้ใช้บริการ ทั้งนี้โดยความเห็นชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้นตั้งอยู่

ในตำบลหนึ่งๆ อาจจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้มากกว่าหนึ่งแห่ง ทั้งนี้ให้คำนึงถึงพื้นที่การให้บริการที่ไม่ซ้ำซ้อนกัน

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหรือเขตคัดเลือกศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหนึ่งแห่ง โดยความเห็นชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประจำตำบลทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในตำบล

การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหรือเขต จัดทำเป็นประกาศของสถานศึกษา ส่วนการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประจำตำบลให้จัดทำเป็นประกาศของจังหวัด โดยผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจลงนามในประกาศจัดตั้ง

ข้อ 6 การยุบเลิกศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

1) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโดยจัดทำเป็นประกาศของสถานศึกษา

2) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประจำตำบล ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประจำตำบล โดยจัดทำเป็นประกาศของจังหวัด

ข้อ 7 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้

- 1) ส่งเสริมและจัดการศึกษาพื้นฐาน
- 2) ส่งเสริมและจัดการศึกษาต่อเนื่อง
- 3) ส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย
- 4) ส่งเสริมกิจกรรม และกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน

ข้อ 8 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหรือเขตแล้วแต่กรณีต้องจัดให้มีครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อปฏิบัติงานประจำหนึ่งคน

ข้อ 9 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้องจัดให้มีคณะกรรมการ ดังนี้

1) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประกอบด้วยผู้แทนในชุมชนนั้นๆ จำนวนไม่น้อยกว่าห้าคน โดยให้เลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการ และคนหนึ่งเป็นเลขานุการ

2) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประจำตำบล ประกอบด้วยผู้แทนในชุมชนนั้นๆ จำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคน โดยให้เลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการ และมีครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทำหน้าที่กรรมการและเลขานุการ

วาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตามข้อ 9 (1) และ (2) คราวละสี่ปี นับจากวันที่ได้รับการแต่งตั้ง

คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้แต่งตั้ง
คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประจำตำบล ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้แต่งตั้ง
ข้อ 10 คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) วางแผนการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 2) จัดประชาสัมพันธ์งานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 3) จัดหาวัสดุ อุปกรณ์และครุภัณฑ์พื้นฐานให้กับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 4) บริหารและจัดกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 5) กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ข้อ 11 คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประจำตำบลมีหน้าที่ตามข้อ 10 และยังมีหน้าที่เพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

- 1) ประสานงานและเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแห่งอื่นๆ ในตำบล
- 2) ประสานกับส่วนราชการในตำบลและเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน
- 3) ประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เพื่อนำแผนชุมชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมาปฏิบัติ

ข้อ 12 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้องมีอาคาร สถานที่ที่ชัดเจนและเหมาะสมกับชุมชน

ข้อ 13 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจัดให้มีสื่อ วัสดุ ครุภัณฑ์ ที่จำเป็นพื้นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเป็นประโยชน์ต่อชุมชน

ข้อ 14 เกณฑ์มาตรฐาน การพัฒนา การประเมินมาตรฐานและแนวทางการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ให้เป็นไปตามที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกำหนด

ข้อ 15 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหรือเขตอาจจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขึ้นในสถานประกอบการ ศาสนสถาน หน่วยงานของรัฐหรือเอกชน ตลอดจนบ้านของภูมิปัญญาท้องถิ่นอีกก็ได้ ทั้งนี้ โดยใช้หลักเกณฑ์การดำเนินงานตามระเบียบนี้โดยอนุโลม

ข้อ 16 ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการรักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจตีความวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2552

จรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

2.3.2 หลักการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีหลักการในการดำเนินงาน ดังนี้ (สำนักบริหารงานการศึกษา
นอกโรงเรียน, 2547)

1) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับ
ประชาชนในชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ใกล้ตัวประชาชนและให้บริการความรู้ด้านต่างๆ อย่าง
หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการและสนองต่อสภาพปัญหาของชุมชน
อย่างแท้จริง

2) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นของประชาชน ดำเนินการโดยชุมชน จึงให้
ความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็น
หน่วยงานท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร
จัดการ ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การจัดหาสถานที่ที่เหมาะสม
จัดหาครุภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการ
คัดเลือกคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและครูการศึกษาออกโรงเรียนที่รับผิดชอบปฏิบัติงาน
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

3) ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด/กทม. ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน
อำเภอ/เขต ส่งเสริม สนับสนุนและบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยเผยแพร่แนวคิด
ประชาสัมพันธ์แนวทางการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประสานงานการจัดหาสถานที่ วัสดุอุปกรณ์
สื่อต่างๆ สนับสนุนแผนงาน โครงการ งบประมาณการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พัฒนา
บุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ควบคุมคุณภาพและมาตรฐานด้านวิชาการ นิเทศ ติดตาม
ประเมินผล สรุปรายงาน

4) ครูการศึกษานอกโรงเรียนรับผิดชอบบริหารจัดการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

5) นักศึกษาหรือผู้เรียน กศน. ทุกหลักสูตรทุกกิจกรรมสามารถเข้ามาช่วย
ปฏิบัติงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้ ตามความสนใจและความถนัด โดยครูการศึกษานอกโรงเรียน
มอบหมายจัดให้มีอาสาสมัครสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันในการจัดบริการสื่อในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จัด
บอร์ดข้อมูลนิทรรศการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามวันสำคัญๆ ทางศาสนาหรือพิธีการต่างๆ ตาม
ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น

6) กิจกรรมการเรียนรู้ที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้บริการแก่ประชาชนในลักษณะ
การศึกษานอกระบบ ประกอบด้วย การส่งเสริม การรู้หนังสือ การศึกษาพื้นฐานทั้งระดับ
ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และการศึกษาต่อเนื่อง ซึ่งจัดรูปแบบของ
การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน

7) การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการจัดการเรียนรู้ โดยให้บริการความรู้และ
ข่าวสารข้อมูลในรูปแบบต่างๆ ที่ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ผ่านสื่อเอกสาร หนังสือ
แบบเรียน นิตยสาร วารสารฯ รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้โดยใช้สื่อทางไกล เช่น วิทยุ โทรทัศน์ วีดิโอ
ชุดรับสัญญาณดาวเทียม

8) กิจกรรมการเรียนรู้ทุกรูปแบบที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจัดบริการนั้น ต้องมีเนื้อหาที่มุ่งเน้นตามความต้องการและความจำเป็นของชุมชน โดยให้ชุมชนและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหา สารการเรียนรู้ และกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ทั้งด้านประชาธิปไตย เศรษฐกิจชุมชน ครอบครัวศึกษา สุขภาพอนามัย ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยแผนชุมชนเป็นหลัก

9) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหลายทั้งปวงของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยึดหลักการจัดโดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ มีการบูรณาการระหว่างวิถีชีวิต การทำงานและการเรียนให้สอดคล้อง ผสมผสานเป็นเรื่องเดียวกัน อันนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

10) มีการประสานเครือข่ายการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนนั้นๆ และชุมชนอื่น ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน องค์กร มูลนิธิ สถานประกอบการ ให้ทุกภาคส่วนในชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้เกิดความหลากหลายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการเรียนรู้

11) กลุ่มเป้าหมายของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คือ ประชาชนในชุมชน ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ คนด้อยโอกาส ซึ่งจะได้รับการเรียนรู้ผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต เรียนรู้จากของจริง สถานการณ์จริง ปฏิบัติจริง อันจะนำไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง ยั่งยืน และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้ตลอดไป

สมศักดิ์ แต่งอ่อน (2550) กล่าวว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยึดหลักใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการศึกษาของชุมชนการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจึงมีหลักการดังนี้

- 1) ให้บริการกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนแก่ประชาชนในชุมชน
- 2) จัดให้มีสื่อการเรียนรู้ต่างๆ ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เช่น สื่อหนังสือ, สื่ออิเล็กทรอนิกส์
- 3) ให้มีครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นผู้ปฏิบัติงานเต็มเวลาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 4) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นของประชาชน มีหน้าที่ควบคุมดูแลโดยองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีหน่วยงานระดับจังหวัดและอำเภอเป็นผู้ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

2.3.3 วัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, 2547)

- 1) เพื่อเป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้เชื่อมโยง เป็นการศึกษาตลอดชีวิต
- 2) เพื่อเสริมสร้างโอกาสการเรียนรู้สำหรับประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่างๆ
- 3) เพื่อเป็นแหล่งบริการชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการการเรียนรู้ของประชาชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคโลกาภิวัตน์และก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ การเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตย และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง

4) เพื่อกระจายอำนาจให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและจัดการศึกษาให้กับคนในชุมชน

2.3.4 องค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

เนื่องจากทุกคนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.) ดังนั้น องค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ (ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษากรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2542)

1) ด้านสถานที่จัดการเรียนการสอน เป็นสถานที่จัดการศึกษาภายใต้ความเห็นชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถใช้จัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายสะดวกในการมาใช้บริการ โดยยึดหลักการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน มีผู้รับผิดชอบดูแลรักษาความปลอดภัยสำหรับผู้ให้บริการหรือผู้เรียน ห้องเรียนเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมต่างๆ สื่อการศึกษา วัสดุ ครุภัณฑ์การศึกษาต่างๆ มีความพร้อมและเพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้ และมีผู้รับผิดชอบและดูแลรักษาสถานที่ในการพบกลุ่มเป็นประจำ

2) ด้านครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ครู ศรช.) เป็นบุคลากรในชุมชนท้องถิ่นซึ่งได้รับค่าตอบแทนประจำจากกรมการศึกษานอกโรงเรียนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่รับผิดชอบแนะแนวเกี่ยวกับการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อการจัดการเรียนการสอนและติดตามผลการเรียนรู้ของผู้เรียน สร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน จัดการเรียนการสอนตรงตามเวลาในการจัดกระบวนการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นหรือซักถามปัญหา

3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน เป็นวิธีการขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีการปฐมนิเทศผู้เรียนก่อนการจัดการเรียนการสอน ระยะเวลาการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสม ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีการเรียนรู้โดยการสาธิตหรือฝึกปฏิบัติเป็นครั้งคราวทั้งนี้ต้องไม่ขัดกับกฎหมายและประเพณีนิยมในชุมชนนั้นๆ

4) ด้านสื่อการเรียนการสอน (สื่อการศึกษา) ทั้งวัสดุครุภัณฑ์ที่จำเป็นต้องมีอยู่ในศรช. เพื่อให้บริการ นักศึกษาประชาชนและเป็นจุดรวมในการเริ่มต้นกิจกรรม สื่อการศึกษาที่จำเป็นต้องมีสื่อหนังสือประกอบการเรียนการสอนที่มีจำนวนเพียงพอ สื่อการเรียนการสอนมีความทันสมัยอ่านเข้าใจง่าย มีการใช้สื่อที่มีในท้องถิ่นเช่นแหล่งเรียนรู้ชุมชน มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา, กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2542)

สำหรับการดำเนินงานในการจัดการเรียนการสอนของศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนทั้ง 4 ด้าน เน้นให้นักศึกษาทราบและเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่จะทำการเปิดสอนและเปิดโอกาสให้นักศึกษาสามารถเลือกสถานที่เรียนรู้เพิ่มเติมซึ่งหลักสูตรการเรียนการสอนเน้นนำความรู้ที่ได้รับจากการสอนไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและไม่ได้เรียนเฉพาะหลักสูตรในท้องถิ่นเท่านั้นแต่เน้นการปฏิบัติได้จริง คู่มือการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กรุงเทพฯ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา

2.3.5 แนวทางการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, 2547)

1) ผู้ดำเนินงาน ประกอบด้วย

1.1) ครูการศึกษาออกโรงเรียน เป็นผู้ปฏิบัติงานในลักษณะประจำที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้

1.2) ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด/กทม. ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ/เขต ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.3) คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มาจากชุมชนร่วมเป็นผู้บริหารจัดการและส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

1.4) อาสาสมัครการศึกษา อาสาเข้ามาจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.4.1) หน่วยงานองค์กร ทำหน้าที่ร่วมจัด ร่วมสนับสนุน

1.4.2) ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำหน้าที่เป็นครูและวิทยากร

1.4.3) อาสาสมัครประชาชน ทำหน้าที่เป็นครูและวิทยากร

2) กิจกรรมหลัก

กิจกรรมหลักในความรับผิดชอบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีดังนี้

2.1) ศูนย์รวมข้อมูลข่าวสาร ความรู้ให้ประชาชนได้ใช้บริการเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคม

2.2) ศูนย์บริการสื่อที่ตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนโดยมีการสำรวจความต้องการสื่อแต่ละประเภทไว้เป็นปัจจุบัน ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์

2.3) กิจกรรมการเรียนรู้การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยเน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพปัญหาความจำเป็นและความต้องการของชุมชน

2.4) กิจกรรมแนะแนวการศึกษาและอาชีพให้นักเรียน นักศึกษาและประชาชนได้รู้ช่องทางในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพตามความสนใจและความถนัด

2.5) กิจกรรมชุมชน โดยร่วมมือและส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนทั้งเรื่อง ศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม กองทุนหมู่บ้าน เวทีประชาธิปไตย กีฬา การส่งเสริมสุขภาพและอื่นๆ

2.6) เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนในชุมชนและต่างชุมชน

3) บทบาทภารกิจของครูการศึกษาออกโรงเรียน

ครูการศึกษาออกโรงเรียนมีบทบาทหน้าที่ในการประสานและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยดำเนินการตามพันธกิจและจุดเน้นของงานการศึกษาออกโรงเรียน และดำเนินการร่วมกับศูนย์บริหารการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ/เขต ในรูปแบบการทำงานเป็นทีมหรือการดำเนินการด้วยตนเอง ตลอดจนร่วมมือดำเนินการรับพันธมิตรเครือข่ายในพื้นที่ ซึ่งสามารถสรุปบทบาทหรือภารกิจของครูการศึกษาออกโรงเรียนได้ ดังนี้

3.1) จัดกิจกรรมตามแผนการเรียนการสอนและหลักสูตรต่างๆ ของศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

3.2) จัดทำข้อมูลและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งจะให้บริการจัดทำแผนงาน โครงการเพื่อเสนอเข้าแผนพัฒนาตำบล

- 3.3) จัดการกระจายและหมุนเวียนการให้บริการสื่อต่างๆ ในศูนย์การเรียนรู้
ชุมชน
- 3.4) ดำเนินงานธุรการในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยเฉพาะการรับสมัคร
นักศึกษาลงทะเบียนเรียน จัดทำแผนการเรียน การจบหลักสูตร เป็นต้น
- 3.5) ดำเนินการจัดสอนเสริมประสานงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกิจกรรมใน
ชุมชน
- 3.6) ให้คำปรึกษาแนะแนวเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้
ชุมชน
- 3.7) ประสานกับบุคคลหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนตลอดจนภูมิปัญญา
ท้องถิ่นในการดำเนินงานเครือข่ายการเรียนรู้
- 3.8) ให้บริการวัสดุ อุปกรณ์และสื่อที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้
ชุมชนแก่ผู้เรียนและชุมชน
- 3.9) ประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 3.10) สรุปรายงานผลการปฏิบัติงานต่อองค์การบริหารส่วนตำบล และศูนย์
การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 งานวิจัยในประเทศ

นรินทร์ ภัคดี (2550) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาสาย
วิชาชีพของนักเรียน/นักศึกษาโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลบุรี
เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียน/นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการศึกษาวิชาชีพ โดยรวมอยู่ใน
ระดับปานกลาง นักเรียน/นักศึกษาที่มีอายุและระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความพึงพอใจโดยรวม
และ รายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เชชมศักดิ์ แก้วประเสริฐ (2551) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลายต่อการให้บริการการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอ/กิ่งอำเภอ
ในจังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า 1) นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความพึง
พอใจต่อการให้บริการการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอ/กิ่งอำเภอในจังหวัด
สมุทรปราการ อยู่ในระดับมาก 2) เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอน
ปลายต่อการให้บริการการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอ/กิ่งอำเภอในจังหวัด
สมุทรปราการ จำแนกตามเพศ และรายได้ต่อเดือน พบว่า นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มี
เพศ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการการศึกษาของศูนย์การศึกษานอก
โรงเรียน อำเภอ/กิ่งอำเภอในจังหวัดสมุทรปราการแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.05

วุฒิพล ทับธานี (2551) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ
ความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยบทเรียนบนเครือข่าย เรื่องการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของกลุ่มงาน
การศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีคุณลักษณะเหมาะสมกับการเรียนบน

เครือข่ายที่แตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า 1) บทเรียนบนเครือข่าย เรื่องการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของกลุ่มงานการศึกษาพื้นฐานของครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีคุณลักษณะเหมาะสมกับการเรียนบนเครือข่ายที่แตกต่างกันที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 88.46/81.05 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 80/80 2) ดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนบนเครือข่ายที่พัฒนาขึ้น มีค่าเท่ากับ 0.5837 ซึ่งแสดงว่าครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีคุณลักษณะเหมาะสมกับการเรียนบนเครือข่ายที่แตกต่างกันมีความก้าวหน้าในการเรียน ร้อยละ 58.37 3) ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีคุณลักษณะเหมาะสมสูงสำหรับการเรียนด้วยบทเรียนบนเครือข่าย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่าครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีคุณลักษณะเหมาะสมต่ำสำหรับการเรียนบนเครือข่าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีคุณลักษณะเหมาะสมสูงและต่ำกับการเรียนบนเครือข่ายที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยบทเรียนบนเครือข่าย เรื่องการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของกลุ่มงานการศึกษาพื้นฐาน ของครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อยู่ในระดับมากและไม่แตกต่างกัน

จรัญ ม่วงทอง (2552) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษานอกระบบที่มีต่อการจัดการศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเมืองจังหวัดพิจิตร ผลการศึกษาพบว่า 1) นักศึกษานอกระบบมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ด้านการบริหารจัดการทั่วไป ด้านการจัดการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) นักศึกษานอกระบบที่มีเพศ อายุ สถานภาพการสมรส อาชีพ และระดับการศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ในด้านการบริหารจัดการทั่วไป ด้านการจัดการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะ พบว่า ข้อที่มีปัญหามากที่สุดคือ วัสดุ อุปกรณ์สื่อการเรียนไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย รองลงมาคือ เวลาเรียนไม่เพียงพอ ควรเพิ่มเวลาเรียนและควรจัดให้มีการพบกลุ่ม ควรพาไปศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์และจัดกิจกรรมให้บ่อยยิ่งขึ้น แหล่งค้นคว้าข้อมูลไม่เพียงพอ ความไม่สอดคล้องกันของการสอนและข้อสอบ ไม่มีอาจารย์สอนประจำรายวิชา ไม่มีการเข้มงวดในการเช็ครายชื่อผู้มาเข้าเรียน เพราะมีการเซ็นชื่อแทนผู้อื่น และควรมีการปรับปรุงขั้นตอนการติดต่อประสานงานที่ล่าช้าให้รวดเร็วขึ้น

ชลธิชา เอี่ยมศิริ (2552) ได้ทำการศึกษาปัญหาการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการศึกษาต่อเนื่องและด้านการศึกษาตามอัธยาศัย โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน และพบว่าการเปรียบเทียบปัญหากิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอคลองเขื่อน จังหวัด

ฉะเชิงเทรา ที่มีอายุและวุฒิการศึกษาต่างกัน ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการศึกษาต่อเนื่องและ ด้านการศึกษาตามอัธยาศัย แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บุษกร วงศ์สุวรรณ (2553) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดยโสธร ผลการศึกษาพบว่า 1) ครูการศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดยโสธร มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ครูการศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดยโสธร ที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน โดยรวม ด้านความพึงพอใจในความสำเร็จในการทำงาน ด้านความพึงพอใจในหน้าที่รับผิดชอบ ด้านความพึงพอใจในตำแหน่งงาน ด้านความพึงพอใจในความปกครองของผู้บังคับบัญชา และด้านความพึงพอใจในความมั่นคงปลอดภัยไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านความพึงพอใจในความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านความพึงพอใจในรายได้และสวัสดิการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ครูการศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดยโสธร ที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน โดยรวม ด้านความพึงพอใจในความสำเร็จในการทำงาน ด้านความพึงพอใจในหน้าที่รับผิดชอบ ด้านความพึงพอใจในตำแหน่งงาน ด้านความพึงพอใจในการปกครองของผู้บังคับบัญชา ด้านความพึงพอใจในรายได้และสวัสดิการ และด้านความพึงพอใจในความมั่นคงปลอดภัย ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านความพึงพอใจในความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รววิช เรือนคำงาม (2553) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดชำป่างาม (สายรัฐประชาสรรค์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองที่จบการศึกษาในระดับแตกต่างกันและประกอบอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดชำป่างาม (สายรัฐประชาสรรค์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งโดยรวมและรายด้าน

ศักดิ์สิทธิ์ มีทอง (2553) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาสายสามัญของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ ผลการศึกษาพบว่า 1) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาสายสามัญของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ ด้านสถานที่จัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านกระบวนการจัดการกระบวนการเรียนการสอน และด้านสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาสายสามัญของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ จำแนกตามเพศ พบว่า ด้านสถานที่จัดการเรียนการสอน ด้านครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านกระบวนการจัดการกระบวนการเรียนการสอน และด้านสื่อการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน 3) ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาสายสามัญของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ด้านสถานที่จัดการเรียนการสอน ด้านครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านกระบวนการจัดการกระบวนการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านสื่อการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน

ไพศาล ทองโชติ (2554) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตราด ผลการศึกษาพบว่า 1) ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตราด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตราด จำแนกตามเพศ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตราด จำแนกตามอายุ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 4) ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตราด จำแนกตามอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 5) ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตราด ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเรียนการสอน ด้านบุคลากร ด้านบริการและสวัสดิการของอาชีพ เกษตรกรรมกับอาชีพรับจ้าง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ณิชาพัชร พูลจันทร์ (2554) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาการศึกษานอกระบบระดับมัธยมศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับความพึงพอใจโดยภาพรวมของนักศึกษาการศึกษานอกระบบระดับมัธยมศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต รองลงมาคือการพบกลุ่ม และด้านการทำโครงการ ด้านที่มีคะแนนต่ำสุดคือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง 2) การเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักศึกษาการศึกษานอกระบบระดับมัธยมศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เพื่อตรวจสอบสมมติฐานพบว่า มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านพบกลุ่ม ด้านการทำโครงการ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง ด้านการสอนเสริม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2.4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

โอซุส (Otsu, 2008) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษานานาชาติที่มีต่อวิทยาลัย เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับความพึงพอใจของนักศึกษานานาชาติที่มีต่อวิทยาลัย และเพื่อศึกษาว่านักศึกษานานาชาติในประเทศสหรัฐอเมริกาต้องเผชิญกับปัญหาหรืออุปสรรคแบบใดเพื่อสำรวจว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาสามารถได้รับการทำนายด้วยองค์ประกอบหลายๆ ด้านในระบบการจัดการศึกษาของวิทยาลัย รวมถึงปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความสามารถด้านภาษาอังกฤษซึ่งไม่ใช่ภาษาแม่ และปัจจัยด้านภูมิหลังส่วนบุคคลและตัวแปรด้านประสบการณ์เดิมได้หรือไม่ เครื่องมือเก็บข้อมูลคือ แบบสำรวจที่ได้รับการพัฒนา ขึ้นโดยผู้วิจัยเองโดยใช้แนวคิดของ Astin กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและนักศึกษา ระดับปริญญาตรีจาก

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนขนาดเล็กจำนวน 114 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านวิชาการของพวกเขามากขึ้น และมีส่วนร่วมกับมหาวิทยาลัย มากกว่านักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีความพึงพอใจด้านประสบการณ์ที่ได้รับจากมหาวิทยาลัยในระดับต่ำ ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาโดยภาพรวมทั้งหมดที่มีต่อมหาวิทยาลัย สามารถได้รับการทำนายจากปัจจัยด้านการบริการของมหาวิทยาลัยและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความสามารถด้านภาษาอังกฤษซึ่งไม่ใช่ภาษาแม่ และเหตุผลที่ว่าไม่ได้เข้าเรียนในมหาวิทยาลัยแห่งอื่นมาก่อนที่จะเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยปัจจุบัน และพบว่าการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้านวิชาการคือปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งด้วย ปัจจัยด้านความเชี่ยวชาญด้านการใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษานานาชาติ มิได้ทำให้เกิดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในประสบการณ์ด้านวิชาการ ระดับความพึงพอใจต่อการบริการของมหาวิทยาลัยและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ออร์ทาการ์ (Ortega, 2008) ได้ทำการสำรวจทัศนคติของนักศึกษา ในเรื่องเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้และคณาจารย์ผู้สอน การวิจัยครั้งนี้เป็นการรายงานและสรุปผลข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่มร่วมกับกลุ่มตัวอย่างผู้เข้าร่วมการวิจัย 43 คน จำนวน 6 ครั้ง ซึ่งแสดงความคิดเห็นและบอกเล่าประสบการณ์ร่วมกันในเรื่องเกี่ยวกับคณาจารย์ผู้สอน เพื่ออธิบายคำตอบของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาที่ได้รับจากการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า คณาจารย์ผู้สอนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และความพึงพอใจของนักศึกษา ด้านสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียน ปัจจัยด้านคณาจารย์ผู้สอนทำให้เจตคติของพวกเขาเปลี่ยนแปลงไปและมีผลให้พวกเขามีพฤติกรรมและการปฏิบัติที่ปรับเปลี่ยนได้ง่ายขึ้นด้วย

อาร์ตแชมบาร์ท (Archambault, 2008) ได้ทำการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาและผลกระทบที่มีต่อจำนวนการคงอยู่ของนักศึกษา: การพัฒนาโมเดลเพื่อนำไปใช้ในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของเอกชน มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อสร้างงานวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับคุณภาพการบริการ ความพึงพอใจและการรักษาจำนวนการคงอยู่ของนักศึกษาในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา รวมถึงเพื่อค้นหาโมเดลแบบใหม่เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการบริการเพิ่มระดับความพึงพอใจของนักศึกษา ตลอดจนการรักษาจำนวนการคงอยู่ของนักศึกษาและเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังด้านการบริการ ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาและการรักษาจำนวนการคงอยู่ของนักศึกษาไว้ให้ได้มากที่สุด ผลการวิจัยพบว่า สถาบันการศึกษาต้องค้นหาวิธีการแก้ปัญหาที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษา เพราะนักศึกษาเปรียบเสมือนลูกค้าที่กำลังมองหาสิ่งทำให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด นั่นคือการมีโอกาสได้ประกอบอาชีพภายหลังจากจบการศึกษา จึงเป็นภาระของสถาบันการศึกษาที่ต้องมีหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพการบริการ เพิ่มระดับความพึงพอใจของนักศึกษา ตลอดจนรักษาจำนวนการคงอยู่ของนักศึกษาตามความคาดหวังของนักศึกษา เนื่องจากนักศึกษาในยุคปัจจุบันมีความเป็นคนรุ่นใหม่แห่งยุคศหัสวรรษใหม่ซึ่งมีความคิดไตร่ตรองอย่างระมัดระวัง และรอบคอบมากขึ้น ส่งผลให้พวกเขามีความต้องการและมีความเรียกร้องด้านการบริการ รวมถึงความต้องการด้านการเข้าถึงเทคโนโลยีมากขึ้นกว่านักศึกษาในยุคสมัยเก่า และควรมีการพัฒนาโมเดลด้านการเรียนรู้แบบใหม่ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นและเหมาะสมสำหรับกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักศึกษา

มากขึ้น ทั้งนี้ควรมีการเปลี่ยนระบบการจัดการเรียนการสอนจากวิธีการสอนแบบบรรยายตามปกติ ไปสู่การเน้นการทำกิจกรรม การจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้และการทำงานเป็นกลุ่มมากขึ้น สถาบันการศึกษาควรจัดประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยให้นักศึกษาได้เรียนรู้การดำเนินชีวิต ควรมีการพัฒนากลยุทธ์ด้านการบริการลูกค้าและปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาระดับความพึงพอใจและจำนวนการคงอยู่ของนักศึกษาไว้ให้ได้มากที่สุด

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ และ 2) เปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ โดยมีวิธีการวิจัยและรวบรวมข้อมูลดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.3 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 550 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (Taro Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 232 คน มีวิธีการและขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 สํารวจจำนวนประชากรนักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553

ขั้นที่ 2 กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (Taro Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 232 คน

ขั้นที่ 3 กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละตำบล โดยใช้สัดส่วนจากจำนวนนักศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแต่ละตำบล

ขั้นที่ 4 ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแต่ละตำบล ตามสัดส่วนที่ได้จากการคำนวณ โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) ตามรายชื่อของนักศึกษา ผลปรากฏดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแต่ละตำบล

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ตำบลคำพระ	72	30
ตำบลหัวตะพาน	77	32
ตำบลเค็งใหญ่	43	19
ตำบลหนองแก้ว	64	27
ตำบลสร้างถ่อน้อย	74	31
ตำบลจิกตุ้	58	25
ตำบลรัตนวารี	58	25
ตำบลโพนเมืองน้อย	48	20
เทศบาลหัวตะพาน	56	23
รวม	550	232

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามที่เกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 2 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ มีจำนวน 20 ข้อ โดยกำหนดน้ำหนักคะแนนแทนระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบเป็น 5 ระดับ แต่ละระดับมีความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก
- 3 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย
- 1 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

3.3 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเป็นลำดับ ดังนี้

3.3.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย บทความต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ เพื่อกำหนดประเด็นของแบบสอบถามให้เป็นหมวดหมู่

3.3.2 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ

3.3.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไข

3.3.4 นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา

3.3.5 นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจแล้ว ให้คะแนนรายชื่อของแบบสอบถามมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (IOC) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\text{ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)} = \frac{\text{ผลรวมของคะแนนของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน}}{\text{จำนวนของผู้เชี่ยวชาญ}}$$

ถ้าดัชนีความสอดคล้องที่คำนวณได้มากกว่า หรือเท่ากับ 0.50 นำข้อคำถามนั้นไปใช้ได้ ปรากฏว่าได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

3.3.6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำเครื่องมือที่ทดลองใช้มาหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (พงรรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) โดยใช้โปรแกรมคำนวณสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80

3.3.7 นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ถึงผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหัวตะพาน เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลของงานวิจัยและส่งแบบสอบถามให้กับนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.4.2 ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้ตอบแบบสอบถามให้กรอกข้อมูล โดยผู้วิจัยมอบแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างและประสานขอรับคืนแบบสอบถามด้วยตัวเอง หลังจากส่งไปแล้ว 1 สัปดาห์

3.4.3 ผู้วิจัยได้ตรวจสอบแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้รับคืนกลับมานับจำนวนตรวจสอบความสมบูรณ์

3.4.4 นำแบบสอบถามที่ถูกต้องสมบูรณ์ทั้งหมดไปทำการวิเคราะห์ข้อมูล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

3.5.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) เสนอในรูปแบบตาราง

3.5.2 ความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยภาพรวมและรายด้าน เสนอในรูปแบบตาราง โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543)

4.51-5.00	หมายถึง	มีความพึงพอใจมากที่สุด
3.51-4.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจมาก
2.51-3.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจปานกลาง
1.51-2.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อย
1.00-1.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

3.5.3 การเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ จำแนกตามตัวแปรอิสระที่ศึกษา โดยการทดสอบด้วย Independent Sample t-test และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 232 คน ได้ข้อมูลกลับมาทั้งสิ้น 232 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถาม ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าทดสอบ Independent Sample t-test และ One-Way Analysis of Variance

ผู้วิจัยได้นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

- 4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
Sig.	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
t	แทน	การทดสอบด้วย Independent Sample t-test
F	แทน	การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance)

4.2 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งประเด็นที่ศึกษาโดยจำแนกตามเพศและระดับการศึกษา วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) เสนอในรูปแบบตาราง

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยภาพรวมและรายด้าน เสนอในรูปแบบตาราง

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ตามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ และระดับการศึกษา วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มด้วยการใช้ Independent Sample t-test และทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance)

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตาราง โดยแบ่งเสนอเป็น 3 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลปรากฏดังตารางที่ 4.1

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ผลปรากฏดังตารางที่ 4.2-4.6

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ โดยจำแนกตามเพศและระดับการศึกษา ผลปรากฏดังตารางที่ 4.7-4.8

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลปรากฏดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	104	44.82
2. หญิง	128	55.18
ระดับการศึกษา		
1. ประถมศึกษา	61	26.30
2. มัธยมศึกษาตอนต้น	77	33.19
3. มัธยมศึกษาตอนปลาย	94	40.51
รวม	232	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 232 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีจำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 55.18 และเป็นเพศชายมีจำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 44.82 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 40.51 รองลงมา ระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีจำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 33.19 และระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา มีจำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 26.30 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ผลปรากฏดังตารางที่ 4.2–4.6

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ โดยภาพรวมและรายด้าน

ความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน	n = 232		ระดับความพึงพอใจ
	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านสถานที่จัดการเรียนการสอน	4.42	0.45	มาก
2. ด้านครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	4.53	0.34	มากที่สุด
3. ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน	4.55	0.35	มากที่สุด
4. ด้านสื่อการเรียนการสอน	4.50	0.34	มาก
รวม	4.51	0.24	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.2 พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจสูงสุดสามอันดับแรกคือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.55$) รองลงมาคือ ด้านครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ($\bar{X} = 4.53$) และด้านสื่อการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.50$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ด้านสถานที่จัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมและรายข้อ

ด้านสถานที่จัดการเรียนการสอน	n = 232		ระดับความพึงพอใจ
	\bar{X}	S.D.	
1. อาคารสถานที่มีสภาพดี สะอาด ร่มรื่น สวยงาม	4.45	0.65	มาก
2. สถานที่อยู่ใกล้บ้าน เดินทางสะดวก	4.44	0.58	มาก
3. ห้องเรียนเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน	4.39	0.43	มาก
4. วัสดุ อุปกรณ์ มีความพร้อมและเพียงพอต่อการเรียนรู้	4.38	0.32	มาก
5. สถานที่มีความปลอดภัย	4.42	0.44	มาก
ภาพรวม	4.42	0.45	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ด้านสถานที่จัดการเรียนการสอน

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจสูงสุดสามอันดับแรกคือ อาคารสถานที่ที่มีสภาพดี สะอาด ร่มรื่น สวยงาม ($\bar{X} = 4.45$) รองลงมาสถานที่อยู่ใกล้บ้าน เดินทางสะดวก ($\bar{X} = 4.44$) และสถานที่ที่มีความปลอดภัย ($\bar{X} = 4.42$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ด้านครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยภาพรวมและรายข้อ

ด้านครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	n = 232		ระดับความพึงพอใจ
	\bar{X}	S.D.	
1. ครูมีการแนะนำเกี่ยวกับการเรียนรู้อยู่เสมอ	4.63	0.57	มากที่สุด
2. ครูมีความรับผิดชอบต่อการจัดการเรียนการสอนและติดตามผลการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.62	0.61	มากที่สุด
3. ครูให้ความเป็นกันเองกับผู้เรียนและสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน	4.57	0.54	มากที่สุด
4. ครูจัดการเรียนการสอนตรงตามเวลา	4.47	0.57	มาก
5. ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นหรือซักถามปัญหา	4.36	0.62	มาก
รวม	4.53	0.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.4 พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ด้านครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจสูงสุดสามอันดับแรกคือ ครูมีการแนะนำเกี่ยวกับการเรียนรู้อยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.63$) รองลงมาครูมีความรับผิดชอบต่อการจัดการเรียนการสอนและติดตามผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.62$) และครูให้ความเป็นกันเองกับผู้เรียนและสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.57$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัด
อำนาจเจริญ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมและรายข้อ

ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน	n = 232		ระดับ ความพึง พอใจ
	\bar{X}	S.D.	
1. มีการจัดปฐมนิเทศผู้เรียนก่อนการจัดการเรียนการสอน	4.63	0.57	มากที่สุด
2. ระยะเวลาการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสม	4.61	0.67	มากที่สุด
3. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.48	0.62	มาก
4. การเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	4.48	0.60	มาก
5. มีการเรียนรู้โดยการสาธิตหรือฝึกปฏิบัติเป็นครั้งคราว	4.62	0.51	มากที่สุด
รวม	4.55	0.35	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.5 พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของ
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน
โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของ
ความพึงพอใจสูงสุดสามอันดับแรกคือ มีการจัดปฐมนิเทศผู้เรียนก่อนการจัดการเรียนการสอน
($\bar{X} = 4.63$) รองลงมา มีการเรียนรู้โดยการสาธิตหรือฝึกปฏิบัติเป็นครั้งคราว ($\bar{X} = 4.62$) และ
ระยะเวลาการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.61$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัด
อำนาจเจริญ ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยภาพรวมและรายข้อ

ด้านสื่อการเรียนการสอน	n = 232		ระดับ ความพึง พอใจ
	\bar{X}	S.D.	
1. สื่อหนังสือประกอบการเรียนการสอนมีจำนวนเพียงพอ	4.57	0.67	มากที่สุด
2. สื่อการเรียนการสอนมีความทันสมัยอ่านเข้าใจง่าย ตรงตามเนื้อหาวิชาที่สอน	4.33	0.62	มาก
3. มีการใช้สื่อที่มีอยู่ในท้องถิ่นเช่น แหล่งเรียนรู้ชุมชน	4.52	0.64	มากที่สุด
4. มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.53	0.60	มากที่สุด
5. สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	4.56	0.62	มากที่สุด
รวม	4.50	0.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.6 พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจสูงสุดสามอันดับแรกคือ สื่อนั่งสื่อบรรยากาศการเรียนการสอนมีจำนวนเพียงพอ ($\bar{X} = 4.57$) รองลงมาสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 4.56$) และมีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.53$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ โดยการทดสอบด้วย Independent Sample t-test และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ผลปรากฏดังตารางที่ 4.7-4.8

ตารางที่ 4.7 แสดงการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ จำแนกตามเพศ

ความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน	n = 232				t	sig.
	ชาย (104 คน)		หญิง (128 คน)			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านสถานที่จัดการเรียนการสอน	4.31	0.47	4.52	0.41	-2.270*	0.026
2. ด้านครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	4.49	0.38	4.56	0.29	-1.005	0.318
3. ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน	4.45	0.39	4.64	0.26	-2.769*	0.007
4. ด้านสื่อการเรียนการสอน	4.46	0.35	4.54	0.32	-1.128	0.262
รวม	4.45	0.27	4.58	0.18	-2.609*	0.011

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.7 พบว่า นักศึกษาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสถานที่จัดการเรียนการสอน และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และด้านสื่อการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.8 แสดงการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของ
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ จำแนกตามระดับ
การศึกษา

ความพึงพอใจต่อการ จัดการศึกษา	n = 232						F	sig.
	ประถมศึกษา (61 คน)		มัธยมศึกษา ตอนต้น (77 คน)		มัธยมศึกษา ตอนปลาย (94 คน)			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านสถานที่จัดการ เรียนการสอน	4.37	0.56	4.50	0.32	4.38	0.45	0.774	0.465
2. ด้านครูประจำศูนย์ การเรียนรู้ชุมชน	4.49	0.34	4.53	0.35	4.57	0.32	0.354	0.703
3. ด้านกระบวนการ จัดการเรียนการสอน	4.48	0.32	4.53	0.43	4.63	0.25	1.308	0.276
4. ด้านสื่อการเรียน การสอน	4.42	0.35	4.53	0.36	4.55	0.29	1.354	0.264
รวม	4.46	0.22	4.54	0.28	4.54	0.21	1.115	0.333

จากตารางที่ 4.8 พบว่า นักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขต
อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ
ไม่แตกต่างกัน ทั้งในภาพรวมและรายด้าน

GRAD VRU

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการสรุปให้เห็นในภาพรวมของการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ผู้วิจัยได้สรุปวิธีการดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบวิธีวิจัย และได้ผลดังต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

5.1.1 เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ

5.1.2 เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ จำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา

5.2 สมมติฐานของการวิจัย

นักศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ที่มีเพศและระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญแตกต่างกัน

5.3 ขอบเขตของการวิจัย

5.3.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และการสุ่มตัวอย่าง

5.3.1.1 ประชากร คือ นักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 550 คน

5.3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (Taro Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 232 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) ตามรายชื่อของนักศึกษา

5.3.2 ตัวแปรที่ศึกษา

5.3.2.1 ตัวแปรอิสระ เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่

1. เพศ ได้แก่ เพศชาย และเพศหญิง
2. ระดับการศึกษา ได้แก่ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

5.3.2.2 ตัวแปรตาม คือ ความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตอำเภอหัวตะพาน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานที่จัดการเรียนการสอน

ด้านครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน และด้านสื่อการเรียนการสอน

5.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามให้ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จำนวน 9 แห่ง นำไปแจกให้นักศึกษาการศึกษาชั้นพื้นฐานนอกระบบใน 3 ระดับ คือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 232 ชุด

5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จัดระบบข้อมูลรหัสข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

5.5.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) เสนอในรูปแบบตาราง

5.5.2 ความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายด้านและโดยรวม เสนอในรูปแบบตาราง

5.5.3 การเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ จำแนกตามตัวแปรอิสระที่ศึกษา โดยการทดสอบด้วย Independent Sample t-test และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance)

5.6 สรุปผลการวิจัย

5.6.1 นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจสูงสุดสามอันดับแรกคือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน รองลงมาคือ ด้านครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และด้านสื่อการเรียนการสอน ตามลำดับ

5.6.2 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ จำแนกตามเพศ พบว่า นักศึกษาการศึกษาชั้นพื้นฐานนอกระบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสถานที่จัดการเรียนการสอน และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และด้านสื่อการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกัน

5.6.3 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของ ศูนย์การเรียนชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า นักศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบศูนย์การเรียนชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้ง ภาพรวมและรายด้าน

5.7 อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ พบประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

5.7.1 จากผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้สถานศึกษาต้องดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งในด้านความรู้ที่เป็นพื้นฐานแก่การดำรงชีวิต การอ่าน การเขียน ความรู้ทางด้านทักษะอาชีพและข่าวสาร ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันในเรื่องต่างๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและการปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น เน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีการปฏิบัติจริงสอดคล้องกับวิถีชีวิตนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพได้ทันที ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เห็นคุณค่า มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถพึ่งพาตนเองได้ สามารถแสวงหาความรู้ในการพัฒนาตนเองและสังคมอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักในคุณค่าของความรู้ ประสบการณ์ อาชีพของผู้เรียนโดยสามารถนำมาเทียบโอนเป็นผลการเรียนตามหลักสูตรได้ และอาจเนื่องมาจากศูนย์การเรียนชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ มีการบริหารสถานศึกษาที่เป็นระบบ ครูผู้สอนมีความพร้อมในการจัดการศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ จึงทำให้การจัดการศึกษาบรรลุตามเป้าหมายและทำให้เกิดความพึงพอใจของนักศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอน เนื่องจากหากนักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการศึกษาแล้ว ย่อมทำให้มีความรักและความสนใจใฝ่เรียนรู้ และการศึกษาต่อไปในระดับที่สูงขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เขษมศักดิ์ แก้วประเสริฐ (2551) ที่ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต่อการให้บริการการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอ/กิ่งอำเภอในจังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความพึงพอใจต่อการให้บริการการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอ/กิ่งอำเภอในจังหวัดสมุทรปราการ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของจรูญ ม่วงทอง (2552) ที่ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษานอกระบบที่มีต่อการจัดการศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษานอกระบบมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ด้านการบริหารจัดการทั่วไป ด้านการจัดการสอน ด้านสื่อการเรียน

การสอน และด้านการวัดผลประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รวมทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษาของไพศาล ทองโชติ (2554) ที่ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตราด ผลการศึกษาพบว่าความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตราด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

5.7.2 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ จำแนกตามเพศ พบว่า นักศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความแตกต่างระหว่างเพศ ทำให้บุคคลมีพฤติกรรม ค่านิยม ทศนคติ ความคิดเห็น และความพึงพอใจต่างกัน ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรม สังคม กำหนดบทบาทและกิจกรรมของคนสองเพศไว้แตกต่างกัน แนวคิดของ Castle (1913) ยังกล่าวอีกว่า ผู้ชายและผู้หญิงมีความแตกต่างกันในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านอารมณ์ จิตใจและบุคลิกภาพ ผู้ชายมักมีอารมณ์มั่นคง หนักแน่น ชอบความท้าทายมากกว่า ในขณะที่ผู้หญิงมักมีอารมณ์อ่อนไหว มีแนวโน้มคล้อยตามผู้อื่นมากกว่าผู้ชาย ผู้หญิงและผู้ชายจึงมีความคิดเห็นแตกต่างกันและมีความสนใจในกิจกรรมต่างๆ ไม่เหมือนกัน (พวงจันทร์ ดุละลัมพะ, 2512) ด้วยเหตุนี้จึงอาจส่งผลให้นักศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ในภาพรวมแตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของสิทธิชัย ศุภทรัพย์ (2546) ที่ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการให้บริการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ของนักศึกษาสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจที่มีต่อการให้บริการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของอนันต์ วิฑูระ (2552) ที่ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการสอนของครูศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเมืองชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการสอนของครูศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเมืองชลบุรี ในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.7.3 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า นักศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ไม่แตกต่างกันทั้งภาพรวมและรายด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นประชากรนอกระบบ ได้แก่ ประชากรก่อนวัยเรียน ประชากรในวัยเรียนแต่พลาดโอกาสเข้าศึกษาในระดับต่างๆ ตลอดจนประชากรที่พ้นวัยเรียน ไปแล้วจนถึงผู้สูงอายุ การจัดการศึกษาจึงมีวัตถุประสงค์ชัดเจน โดยมีกระบวนการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับสภาพความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่นในเรื่องหลักสูตร เวลาเรียน สถานที่เรียน วิธีเรียน ในด้านผู้เรียนไม่มีข้อจำกัดเรื่องอายุ อาชีพ และพื้นฐานการศึกษา เน้นการเรียนเรื่องที่เป็นสภาพปัจจุบัน เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน นักศึกษาเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้น

ไป ซึ่งถือว่าเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบในระดับหนึ่ง และบางส่วนก็เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพแล้ว จึงส่งผลทำให้การจัดการศึกษาสามารถตอบสนองความต้องการในทุกระดับการศึกษา ไม่แบ่งแยก สอดคล้องกับผลการศึกษาศักดิ์สิทธิ์ มีทอง (2553) ที่ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาสายสามัญของนักเรียนนอกโรงเรียนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาสายสามัญของนักเรียนนอกโรงเรียนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ ด้านสถานที่จัดการเรียนการสอนด้านครูประจักษ์การเรียนรู้ชุมชน และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.8 ข้อเสนอแนะ

5.8.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.8.1.1 ควรพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยอ่านเข้าใจง่ายและวัสดุอุปกรณ์ ควรมีความพร้อมและเพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้

5.8.1.2 ควรจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนศึกษาได้ค้นคว้าด้วยตนเอง และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

5.8.2 ข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งต่อไป

5.8.2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ

5.8.2.2 ควรศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ

บรรณานุกรม

GRAD VRU

บรรณานุกรม

- กรชกร ขวติ. (2544). ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษา
ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- การศึกษานอกโรงเรียน. (2538). การพัฒนารูปแบบการบริการสื่อในศูนย์การเรียนชุมชน.
กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ:
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). ชุดการศึกษาด้วยตนเอง: การแนะนำกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ฉบับที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับการแนะนำ. กรุงเทพฯ:
กระทรวงศึกษาธิการ.
- กาญจนา อรุณสุขจุฑา. (2546). ความพึงพอใจของสมาชิกสหกรณ์ต่อการดำเนินงานสหกรณ์
การเกษตรไชยปราการ จำกัด อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กานดา จันทร์แย้ม. (2546). จิตวิทยาอุตสาหกรรมเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- กุสุมา ลมเชย. (2548). ความพึงพอใจของนิสิตหอพักหญิง 1-8 ที่มีต่อการให้บริการหน่วยหอพัก
งานบริการและสวัสดิการ กองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยนเรศวร ภาคเรียนที่ 1 ประจำปี
การศึกษา 2548. พิษณุโลก: งานวิจัยกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เกษมศักดิ์ แก้วประเสริฐ. (2551). ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต่อ
การให้บริการการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอ/กิ่งอำเภอในจังหวัด
สมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- จรัญ ม่วงทอง. (2552). การศึกษาพึงพอใจของนักศึกษานอกระบบที่มีต่อการจัดการศึกษา
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเมือง
จังหวัดพิจิตร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- เฉลิมชัย มาตย์เมือง. (2544). ความพึงพอใจของผู้ต้องขังในการได้รับความช่วยเหลือทาง
กฎหมายจากทนายขอแรง: ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชลธิชา เอี่ยมศิริ. (2552). ปัญหาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอ
คลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ณิชาพัชร์ พูลจันทร์. (2554). การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาการศึกษานอกระบบระดับ
มัธยมศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอำเภอด่านขุนทด จังหวัด
นครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ธัญญา ผลอนันต์. (2547). การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล: แนวทางสร้างความพึงพอใจแก่พนักงาน.
พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: อินโนกราฟฟิกส์.
- ธีรพล ทะวาปี. (2544). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด กรม
สามัญศึกษาจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นงนุช กมล. (2542). แนวทางการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตำบลสันนาเม็ง อำเภอสันทราย
จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นรินทร์ ภัคดี. (2550). ความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาสายวิชาชีพของนักเรียน นักศึกษา
โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน สำนักเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญยิ่ง เทศน้อย. (2545). การศึกษาสภาพและความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ตามทิศคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครราชสีมา.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- บุษกร วงศ์สุวรรณ. (2553). การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอก
โรงเรียน จังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: สหมิตรออฟเซต.
- พวงจันทร์ ดุละล้มพะ. (2512). จิตวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรรณภา ดาวตก. (2547). ความพึงพอใจของผู้ปกครองเครือข่ายระบบดูแลนักเรียนที่มีต่อการ
บริหารโรงเรียนเป็นฐานเขตพื้นที่ศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- พัชรี วั่งยายฉิม. (2545). การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับเด็กอนุบาลใน
โรงเรียน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิภพ วงษ์เงิน. (2547). พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- ไพศาล ทองโชติ. (2554). ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอก
ระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

- ภูริธัช มีแก้ว. (2547). ความพึงพอใจของผู้ปกครองในการให้บริการของสถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนศึกษาเฉพาะกรณีภายในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรวิช เรือนคำงาม. (2553). ความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดชำป่างาม (สายรัฐประชาสรรค์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2. ภาคนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิรุฬ พรรณเทวี. (2542). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของหน่วยงานกระทรวงมหาดไทยในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. ภาคนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิลาวัลย์ ศรีศิลป์. (2540). ศึกษาหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ของผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่ จังหวัดอำนาจเจริญ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิสิษฐ์ กิจปรีชา. (2541). พฤติกรรมองค์กร. จันทบุรี: สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี.
- วุฒิมิพล ทับธานี. (2551). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยบทเรียนบนเครือข่ายเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของกลุ่มงานการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูศูนย์การเรียนชุมชนที่มีคุณลักษณะเหมาะสมกับการเรียนบนเครือข่ายที่แตกต่างกัน. ภาคนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (2548). การจัดการศึกษาเป็นรายบุคคลของศูนย์การเรียนชุมชนในเขตอำเภอเมืองและอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. อุบลราชธานี: ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือจังหวัดอุบลราชธานี.
- ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา, กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2542). การเสริมสร้างการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน. กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา.
- สมศักดิ์ แต่งอ่อน. (2550). การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของศูนย์การเรียนชุมชน ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สมรัฐ แก้วถาวร. (2546). ความพึงพอใจและความภักดีของลูกค้าที่มีต่อบริการของบริษัทผู้นำเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่. ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สถิต ทิวพุดชา. (2546). ความพึงพอใจในคุณภาพการบริการของศูนย์สุขภาพชุมชน กรณีศึกษา: ศูนย์สุขภาพชุมชนในอำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สิทธิชัย ศุภทรัพย์. (2546). ความพึงพอใจที่มีต่อการให้บริการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต. ภาคนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.

- สุจินดา ตรีโกศล. (2543). **การศึกษาพฤติกรรมความเป็นผู้นำของวิศวกรโรงงานอุตสาหกรรมกับความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานในสายการผลิต ศึกษากรณีของไทย อิเล็กทรอนิกส์. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารองค์การ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี.**
- สุภาลักษณ์ ชัยอนันต์. (2540). **ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อโครงการส่งเสริมการปลูกมะเขือเทศแบบมีสัญญาผูกพันในจังหวัดลำปาง. ภาคนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**
- สุมาลี สังข์ศรี. (2546). **การจัดการศึกษานอกระบบเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมการศึกษา ตามอัยยาศัย กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ.**
- สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. (2547). **คู่มือการจัดการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.**
- สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). **รายงานการวิจัย การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.**
- สำเร็จ จันทรสวรรณ และสุวรรณ บัวทวน. (2542). **ประชากร : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประชากร และทฤษฎีทางประชากร. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาการ พัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.**
- อนันต์ ฐิตะปุระ. (2552). **ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการสอนของครูศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเมืองชลบุรี. ภาคนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.**
- อรุณ รักธรรม. 2517. **การพัฒนาองค์การ : การสร้างและพัฒนากการทำงานเป็นทีม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.**
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2542). **การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ: ภาควิชา การศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- อินทิรา วัฒนนิมานนท์. (2534). **ความพึงพอใจของผู้ประกอบการในจังหวัดชลบุรีต่อคุณสมบัติของลูกจ้างที่สำเร็จอาชีวศึกษา ประเภทช่างอุตสาหกรรม. ภาคนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.**
- อุ้นตา นพคุณ. (2546). **กรอบแนวความคิดการพัฒนาโปรแกรมอย่างมีส่วนร่วมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.**
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2533). **การบริหารทักษะและการปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.**
- Archambault, L.Z. (2008). **Measuring Student Satisfaction and Its Impact on Student Retention: Developing a Combined Model for Use in Private, Post-Seconda Institutions. Ph.D., Nova Southeastern University, AAT 3340886.**

- Herzberg, Frederick, Eernard Mausner and Barbara B. Snyderman. (1959). **The Motivation to Work**. New York: John Wiley and Sons Inc.
- Gillmmore, Crerald.M. (1997). **The Graduate efficiency index : validity and use Accountability and research measure**. Research in higher education, 38,6.
- Good,C.V. (1973). **Dictionary of Education**. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Maslow, A.H. (1970). **Motivation and Personality**. 2nd ed. New York: Harper & Row.
- Mezirow, J. 1981. "A critical theory of adult learning and education". **Adult Education Quartery**. 32(5): 3-24.
- Ortega, I.J. (2008). **Learning and Student Satisfaction: Interviews on the Affects of Accent on Student Perceptions of Instructors**. Ph.D., The University of Texas at El Paso, AAT 1453807.
- Otsu, A. (2008). **International Students' Satisfaction on Campus**. Ph.D., The Claremont Graduate University, pages; AAT 3318537.
- Yamane, T. (1973). **Statistic: An Introductory Analysis**. 3 rd ed. New York: Harper and Row.
- Wolman,B.B. (1988). **Dictionary of behavioral science**. Boston, MA.: PWS-Kent.

ภาคผนวก

GRAD VRU

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

GRAD VRU

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. นายศักดิ์ดา อุดมศรี	ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านน้ำปึก
2. นายเสรี ทิพจรูญ	ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัย อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ
3. นายสุนัน คุณาสีทธิ	ครูอาสาสมัครศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

GRAD VRU

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง ความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
ในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้สร้างขึ้นเพื่อสำรวจความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ ในด้านต่างๆ 4 ด้าน คือ

1. ด้านสถานที่จัดการเรียนการสอน
2. ด้านครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
3. ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน
4. ด้านสื่อการเรียนการสอน

กรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ เพื่อประโยชน์ในการนำข้อมูลไปทำการวิจัยและเป็นแนวทางในการพัฒนางานวิจัยให้เกิดประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณล่วงหน้าที่ท่านได้สละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

นางวิไลภรณ์ ศรีทองเทศ

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความตามความเป็นจริง

1. เพศ () ชาย
() หญิง
2. ระดับการศึกษา () ระดับประถมศึกษา
() ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
() ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
ในเขตอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความพึงพอใจ
ทางด้านขวามือ เพียงหนึ่งเครื่องหมายว่าท่านพึงพอใจมากน้อยเพียงใดจากพึงพอใจมากที่สุดไปจนถึง
พึงพอใจน้อยที่สุด เกณฑ์ในการแปลความหมายแต่ละระดับมีความหมาย ดังนี้

5	หมายถึง	มีความพึงพอใจมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความพึงพอใจมาก
3	หมายถึง	มีความพึงพอใจปานกลาง
2	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อย
1	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
ด้านสถานที่จัดการเรียนการสอน						
1.	อาคารสถานที่ที่มีสภาพดี สะอาด ร่มรื่น สวยงาม					
2.	สถานที่อยู่ใกล้บ้าน เดินทางสะดวก					
3.	ห้องเรียนเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน					
4.	วัสดุ อุปกรณ์ มีความพร้อมและเพียงพอต่อการเรียนรู้					
5.	สถานที่มีความปลอดภัย					
ด้านครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน						
6.	ครูมีการแนะนำแนวเกี่ยวกับการเรียนรู้อยู่เสมอ					
7.	ครูมีความรับผิดชอบต่อการจัดการเรียนการสอนและติดตามผลการเรียนรู้ของผู้เรียน					
8.	ครูให้ความเป็นกันเองกับผู้เรียนและสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน					
9.	ครูจัดการเรียนการสอนตรงตามเวลา					
10.	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นหรือซักถามปัญหา					
ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน						
11.	มีการจัดปฐมนิเทศผู้เรียนก่อนการจัดการเรียนการสอน					
12.	ระยะเวลาการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสม					
13.	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
14.	การเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง					
15.	มีการเรียนรู้โดยการสาธิต หรือฝึกปฏิบัติเป็นครั้งคราว					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
ด้านสื่อการเรียนการสอน						
16.	สื่อหนังสือประกอบการเรียนการสอนมีจำนวนเพียงพอ					
17.	สื่อการเรียนการสอนมีความทันสมัยอ่านเข้าใจง่ายตรงตามเนื้อหาวิชาที่สอน					
18.	มีการใช้สื่อที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่นแหล่งเรียนรู้ชุมชน					
19.	มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น					
20.	สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

GRAD VRU

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล	นางวิไลภรณ์ ศรีทองเทศ
วัน เดือน ปี ที่เกิด	22 มิถุนายน 2517
สถานที่เกิด	จังหวัดอำนาจเจริญ
ที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 106 หมู่ที่ 1 ตำบลคำพระ อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2552	ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการแนะแนว มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน
ที่ทำงานปัจจุบัน	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ

GRAD VRU